

СВЕТИ САВА ГОРЊОКАРЛОВАЧКИ

ЧАСОПИС ЕПАРХИЈЕ ГОРЊОКАРЛОВАЧКЕ • Број 12 • април 2007.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ
ΚΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ
ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΚΑΙ
ΤΟ ΥΙΟΝ ΤΟΝ
ΕΝΤΕΛΕΣ

БЕСЕДА НА ВЕЛИКИ ПЕТАК

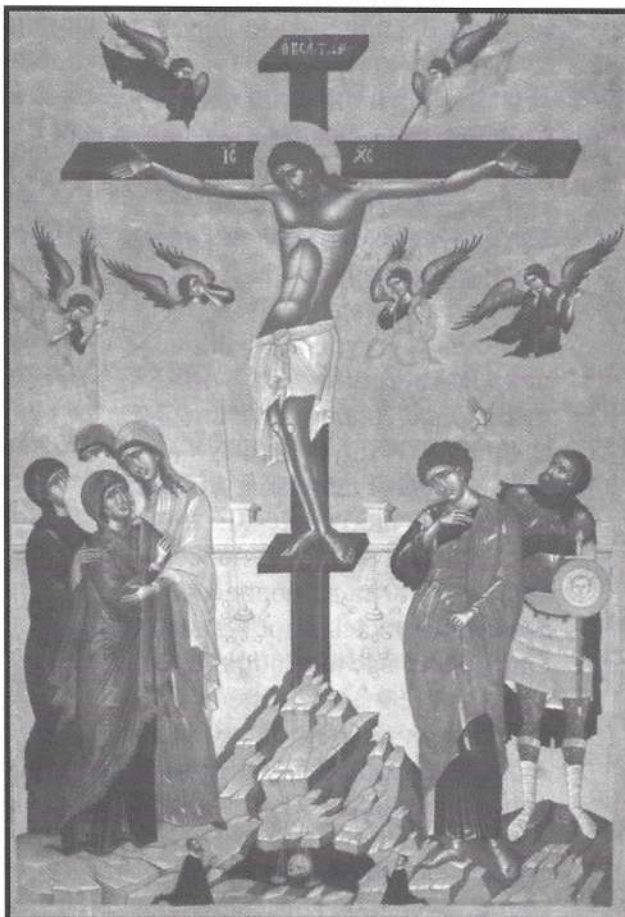
"Боже, Царе мој од давнине,
Који твориси стварање посред земље!"
(Пс. 74, 12)

Ти, свеславна сило! Ти, бескрајна премудрости Божија! Ти, Распети, Госпode, дај ми снаге током овога светог дана и у овом светом часу. Дај ми поимање и мудрост на речима, и молитвама нашег Свјатјејшег Патријарха удостој језик мој да слави величанство Твоје!

О најблагословенији патријарше светог града Јерусалима, о најсветији од светих архијереја, о најсветији оци и браћо и христољубиви саборе!

Велика тама безверја, безбожја и идолопоклонства је покрила читаву земљу! Људи су почели да се клањају небу, сунцу, месецу, звездама, чак и четвороножним животињама и инсектима као божанствима. А клањање јединоме истинитоме Богу је ишчезло! Многи древни философи, нарочито грчки, размишљали су и дошли до закључка да створења нису богови, већ да су створена од Бога - Творца и Саздатеља. А будући да нису могли да Га познају, они су начинили жртвеник и посветили га "Непознатом Богу".

Многи философи су покушавали својим етичким учењем, списима и саветима да спасу људе тих времена, који су се предавали служењу аду. Али, трудили су се узалуд: људи тих времена не само да су обожавали створења, већ су

чак обожавали и сопствене страсти. То је нагнало највећег од свих философа Сократа, који је био просвећен благодаћу свише, да каже Атињанима: "О народе, живећете у тами ако се

Бог не сажали на вас и не пошаље вам неког." То је било сажето пророштво о доласку Господа Нашег Исуса Христа.

Безверје и идолопоклонство је владало у свим народима, а Истинити Бог се поштовао и обожавао само у Јудеји. Бог је Старом Израиљу, који је тада био изабрани народ Божији, слао патријархе, пророке, царе и судије. Он им је дао закон, заповести и правила богопоштовања. Но, они су одбацили Божије благослове и ти су се благослови преокренули у проклетство. Стари Израиљци су једне пророке и посланике Божије прогонили, друге каменovali, а треће хладнокрвно убијали.

Сви Пророци од Авраама и Мојсеја до Св. Јована Крститеља пророчански су најављивали долазак Господа Нашег Исуса Христа.

Они нису пророковали само о Његовом доласку у свет и о Рождеству, већ и о Његовом Крштењу, Његовој проповеди, о избору Апостола, о Преображењу, о Његовом Распећу, о Његовом устајању из гроба и Васкрсењу, о

Његовом Божанском
Вазнесењу и о силаску Духа
Светога.

Коначно: "А када дође пунота
времена, посла Бог Сина
Својега, Који се роди од жене,
Који би под законом, да
искупи оне који су под
законом, да примимо уси-
новљење." (Гал. 4, 4-5)

Спаситељ је дошао када је
свет потпуно потонуо у таму
безверја. И као што излазеће
сунце развејава и разгони
таму, тако је и Сунце Правде -
Господ Који се родио од
Свагдајеве Марије, Пресвете
Богородице - када је засијало
(у овом свету), развејало таму
безбожја и безверја, а обасја-
ло је свет светлошћу богопо-
знања и Истине.

Идолопоклонство и
приношење жртава су
нестали, а просијала је истин-
ска побожност и знање.
Једнородни Син и Логос
Божији сишао је с Небеса
наших ради спасења и, не
одвојивши се од Бога, постао
је човек сличан нама у свему
осим у греху.

Господ се родио од
Свагдајеве Богородице
Марије у пећини. Лежао је у
коњским јаслама и крштен
био у Јордану. Ходио је и
радио је, био је гладан и био је
жедан, поучавао је људе
спасењу, помагао је свима и
испунио је сву Јудеју знацима
и чудесним делима. Али,
завидни јеврејски главари -
првосвештеници, свештеници,
књижевници и фарисеји -
побунили су народ и народ је
једногласно осудио Исуса на
смрт и разапео Га.

И Најсладоснијега Исуса,
Који је био неправедно
оптужен, невин и безгрешан, и
у Чијим устима нису нашли
кривице, издао је Његов
ученик Јуда. Сви ученици

Његови су Га напустили,
војници римски су Га ухап-
сили, свезали и спровели у дом
првосвештеника Ане, а одатле
најпре код Кајафе, па потом
код намесника Пилата. Тамо
су Га вређали, ругали Му се,
пљували на Њега, ударали Га
и исмејавали. На крају су Га
осудили на срамну смрт -
распеће на Крсту (а разапи-
њање на крст је била најсрам-
нија казна тога доба, која је
била предвиђена искључиво за
најтеже разбојнике - прим.
прир.). Христос је носио Крст
Свој, на коме ће бити разапет,
на Својим сопственим
плећима од намесништва
(Пилатовог) до Голготе.
Крвожедни и нечовечни
војници су Христа положили
на Крст и, силовито забијајући
клинац по клинац, кроз
Његове шаке и Његова
стопала, приковали Га на
Крст. Пошто су Га овенчали
трновим венцем, подигли су
Га (на Крсту) између двојице
разапетих разбојника. Али,
чак ни тада, када је Господ
висио на Крсту, и док је крв
лила из Његових рана,
крвожедне звери нису биле
задовољне! Чак и тада су Га
тукли трском по глави, давали
Му да пије оцат и жуч, и
проболи Му ребро. О небеса,
како сте могла да поднесете
да се тако ужасно поступа са
Оним Који вас је створио?
Како нисте излила дажд да
подавите и како нисте пустила
муње да спржите проклетнике
који то учинише? О свеvideће
сунце, зашто ниси повукло (са
земље) своје зраке? О земљо,
зашто се не тресеш? Зашто се
ниси отворила и прогутала
таква незахвална створења? О
стене, зашто се нисте раз-
јапиле? О твари свеколика,
зашто не дрхтиш пред
оваквим ужасним призором?

О Јевреји! О завидни, најзло-

бнији и најнезахвалнији! О
роде покварени и пре-
љуботворни! Када већ нисте
били у стању да осетите, нити
да схватите шта сте учинили
када сте разапели вашег
Добротвора, Спаситеља и
Избавитеља, Самога Бога,
Творца свеколике творевине,
уразумите се, видећи како
сва нежива твар осуђује вашу
нечовечност и безосећајност!
Свеколика творевина је
видела овај ужасан приказ и
потпуно се потресла: небо се
зацрнило, сунце се помрачило,
земља се затресла, стене су се
урушиле, храмовна завеса се
расцепила од врха до
подножја, гробови су се отво-
рили и мртви су устали. Али
ви - злобни, безосећајни и
каменосрдни - остали сте
упорни у злу! Нећете да
схватите, али схватићете на
дан Суда.

Остављам сада по страни
Јевреје и прелазим на вас,
Хришћани, и питам вас: "Да
ли знате, браћо моја, да ли
схватате зашто и због чега је
Христос био разапет?". Он је
био разапет ради нас и ради
нашега спасења.

Гледајте Распетога!

Видите ли Његова
нетрулежна стопала која су
прикована за Крст? Они су
прикована нас ради, да управе
стопе наше на пут истине,
вере и врлине! Видите ли
Његове на Крсту раширене
руке? Оне представљају слику
жарке љубави којом нас Он
љуби. Оне нас грле и предају
Његовом Небеском Оцу, оне
нас чине Његовом децом и
Његовим синовима и богови-
ма по благодати! Видите ли
Његово прободено ребро из
кога су истекли крв и вода?
Вода представља Крштење
којим се очишћујемо од
првороднога греха. Крв пред-

ставља бескрвну жртву која се приноси у светим олтарима: причешћујући се њоме ми се освештавамо и сједињујемо са Њим, постајући једно Тело. И као што брижна мајка храни своју децу својим млеком, тако и наш Најсладошнији Исус храни нас као Своју љубљену дечицу, али не млеком, већ самим Својим Телом и Крвљу.

Гледајте, цареви, Цара свих од Кога сте примили круну и жезло! Гледајте, архијереји и свештеници, вашег Првојерарха и Првосвештеника, од Кога сте примили вашу службу! Гледајте, мирјани - мушкарци и жене, млади и стари - вашег љубљеног Оца Који вас храни, Онога Који је створио поља, долине, реке, планине, кланце и шуме! Гледајте Га сви! Гледајте Га како виси разапет на Крсту, сав у посекотинама и крвавим ранама! Похитајте, сви, и покријте целивима нетрулежна стопала Његова, обаспите их и омијте сузама покајања! Заволите Га свом својом душом као што је и Он заволео вас, и радије умрите него да паднете у смртни грех и да ожалостите таквога Владику и љубљенога Оца. Сваки грех који Хришћани почине јесте по један нови клинац забоден у Христово Тело. Христос није толико жалостан што су Га Јевреји разапели, колико је жалостан што Га Хришћани, за које је Он пролио Крв Своју (и пролива свакодневно у светим олтарима) свакодневно разапину својим гресима, "и са своје стране опет распињу и руже Сина Божијега" (Јевр. 6, 6), како и вели Божанствени Павле.

Послушајте, Хришћани, и уразумите се! Ко год иде

путем блуда, разврата, покварености, пијанства и раскалашности, исти је као и они Јевреји који су закуцали клинце у ноге Исусове! Ко год отима туђе, ко год краде и односи се према другима неправедно, такође, закуцава клинце у шаке Исусове! Ко год се горди и преузноси тај ставља трнов венац на главу Исусову! Ко год је љубоморан у срцу и завиди својим суседима пробада ребро Исусово! Ко год псује и хули на Бога пљује у лице Исусово! Пазите, Хришћани! А колико је још много таквих греха међу вама, греха којима разапине Христа као што су то учинили Јевреји! Али, знајте да ће Онај Који сада виси разапет на Крсном Дрвету и Кога вређате гресима својим, једнога дана доћи на облацима небеским у слави и сили великој као страшни и непристрасни Судија живима и мртвима. Тешко вама тада! Тешко свима онима који умру без покајања!

О Исусе распети! Без обзира што Јевреји и многи савремени лаж-филозофи не верују у Тебе, и упркос томе што Те неки Хришћани презиру и што хуле на Тебе, Ти си и даље Цар свих, Теби се клањају Ангели и Тебе хвали свеколика творевина! Ми Хришћани, Твоја љубљена чеда (без обзира што смо грешни) верујемо у Тебе, исповедамо Тебе и проповедамо да си Ти Цар Неба и земље и свега видивог и невидивог. Ти Си Онај Који Јеси, Ти Си Онај Који Беше и Ти Си Онај Који Ће Бити у векове векова. Видесмо велике и славне цареve земаљске - Александра Великог, Јулија Цезара, Наполеона и друге - и њихова су царства трајала само до

њихове смрти, али Царство Твоје траје и после Твоје смрти на Крсту. Ти си, пре деветнаест векова, умро на овом месту, Ти си умро као човек на Крсту, али Ти си и даље Цар свих Хришћанских народа и Теби се клањају сви као Богу. Твоје Царство је вечно и Твоја власт је у векове векова. Видимо да нико не иде на гробове царева да им се клања, али видимо да цареви и владари и људи свих сталежа са све четири стране света долазе на Твој животворни Гроб.

Ми недостојни, који стојимо на овом страшном и ужасном Светом Месту, приносимо Ти покајничко славословље. Прими песме и похвале наше као код, прими сузе наше као миро и подари нам благодат Своју и благослов Свој и мир Свој, и просветљење и покајање.

Наш Богочовек Исус се не жалости толико када Га рањавамо нашим безаконим делима, гресима и кршењем Његових Божанских заповести, колико се жалости када остајемо непокајани, каменосрдни и неосетљиви, упркос томе што нам је дао покајање и исповест као средство за омивање од наших греха. Ава Исаак каже: "Не постајемо грешници тиме што починимо грех, већ тиме што не омрзнемо тај грех и не покајемо се за њега." А Божанствени Златоуст вели: "Није страшно пасти, већ, павши, остајати у паду и не устајати тј. драговољно чинити зло и остајати у немару, и помислима очајања прикривати слабост воље." Људски је згрешити, али истрајавати у греху није људски, већ сатански. И Св. Јован Богослов нам говори: "Ако

исповедамо грехе своје, веран је (Бог) и праведан да нам опрости грехе, и очисти нас од сваке неправде" (1. Јован. 1, 9).

Покајмо се док још има времена, јер Господ воли човека и спор је на гнев и врло је милостив. Господ је дуготрпелив и многомилостив, Господ превиђа наше грехе. "Господ нам не плаћа по гресима нашим нити нас награђује по прегрешењима нашим." И као што је молио Оца Свога за Јевреје, за оне који су Га разапели, говорећи: "Оче, опрости им јер не знају шта чине", тако се моли и за оне Хришћане који хуле на Њега. Господ љуби човека, али је Господ и праведан. Као Човекољубац, Он је милостив, али као праведни Судија, Он кажњава, али не грешнике који се кају, већ непокајане грешнике. "Ако неће безбожник да се обрати, Он оштри мач Свој, натеже лук Свој и уперује га, и запиње смртну стрелу, чини стреле Своје да пале" (Пс. 7, 12-13). Као дуготрпеливи Човекољубац, Господ је трпео Јевреје, да би могли да се покају. Али, када је видео да су они упорни у злу, предао их је уништењу и истребљењу, и римске легије су их сатрле. Јевреји су били покорени, изложени истребљењу, лишени царства и свештенства, бачени под проклетство и расути, и почели су да се потуцају са једног места на друго. Исто тако је Господ дуго трпео Хришћане док су Га псовали, хулили и вређали, чекајући да се покају. Али, видећи да су упорни у своме злу и да неће да се покају, Господ их је изложио Своје

гневу и уништењу. Ратови који се данас дешавају, заједно са глађу, епидемијама, многим невољама, многим жалостима и великим сиромаштвом јесу управо последица греха.

Љубљени, покајмо се пре него што се приближи час смртни, јер после смрти више нема појакања. Покајмо се пре него што дође страшни дан Суда, када ћемо дати одговор за сва наша дела. Покајмо се да бисмо могли да примимо опроштај греха и да станемо с десне стране Бога, и да добијемо вечно и бескрајно блаженство. Нека бисмо сви задобили ово блаженство благодаћу и милостиивошћу Исуса Христа, Сина Божијег, Који је био распет за нас, као и молитвама нашег преблагословеног оца и патријарха. Амин.

А сви ви који сте имали благослов да издалека дођете овамо и поклоните се страшној Голготи, свесетоме Гробу Господњем и осталим светим местима јерусалимским и палестинским, када се уз Божију помоћ вратите вашим кућама, немојте никада заборавити шта вам је Бог допустио да видите. Сећајте се свега и сведочите браћи својој, сродницима својим и земљацима својим о свесетом Гробу Господњем, и подстакните их и охрабрите да и они дођу овамо да се поклоне, јер за Хришћанина, заиста, нема веће духовне користи од побожног поклоњења светињама Свете Земље. Тужно је видети како многи људи путују уздуж и попреко Европом и троше огромне новце за та своја путовања, позоришта и

музеје, а неће да дођу да се поклоне Светој Земљи. Ово свето и свештено место, којим је ходио Господ и где су се збила велика чудеса, чувају и о њему се брину браћа Светога Гроба као свагдабудни стражари и војници. Али, они се данас налазе у веома тешкој материјалној ситуацији и тугују због тога. Треба им одати признање за то што верно чувају ово свето место. Они су много пута ризиковали чак и своје животе да би сачували ову тврђаву Православља. Неопходно је и богоугодно да и ми, колико можемо, помогнемо манастиру Светога Гроба, као што то чине оци и браћа овога манастира. Онај ко сам не може да материјално помогне, нека макар своју браћу подстакне да она помогну манастиру.

О распети Исусе, Најсладоснији, Најмилостиивији, Најдивотнији, Ти Који си ради нас претрпео страшно Страдање и најболнију смрт на Крсту, Ти - Ризницо блаженстава и Животодавче, сачувај нашег преблагословеног патријарха од свакога зла, у здрављу и дуговечности за добро цркве. Сачувај оце и браћу овога манастира у миру и утишај сваку буру међу њима! Подај чезнути мир свим народима! Поврати свакога Истинитој Вери и Побожности да бисмо сви постали једно стадо, чији си Ти Пастир, Избавитељ и Цар. Дај нам да се поклонимо Твојем гробу са покајањем, да бисмо могли радосно и весело да прославимо Твоје свехвално и свеславно Васкрсење.

"Живи људи Живога Бога - савремени жрчки старци 2" сџр. 60-66.

Ово је беседа коју је Старац Филотеј одржао на Голготи за време свог поклоничког путовања по Палестини и Синају, 1924. године.

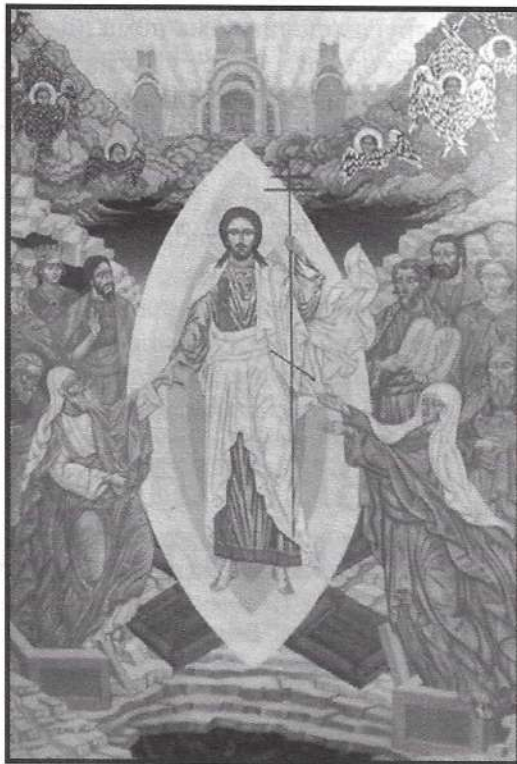
ВАСКРСЕЊЕ СИМБОЛ ВЕЧНОГ ЖИВОТА

Богословске димензије васкрсења Христовог

Христос је Бог који се оваплотио у историјски реална човека, као и други људи. Родио се, растао, говорио, јео, пио... друге поучавао и с другима разговарао, излагао своје божанско учење на људски језик свога времена и своје генерације, да би га људи схватили, и тиме је вршио велику мисију спајања божанског и човечанског, јер су у његовој личности спојене две воље и две природе - божанска и човечанска, али у једној богочовечанској личности. То је најтешња веза Бога и човека, и најпунији вид оваплоћења Бога у човека. Бог и човек су у свим религијама уважавани и сматрани као два субјекта који имају неку везу, често и на неки подземни начин. Типична је била религија подземља, снага без очију, док није дошао Господ Исус Христос.

О бољочовеку

Христос није престајао бити Бог, божји син, нити је губио везу са својим божанским оцем, а постао је човек и примио је на себе сву људску природу у оригиналу, примивши и одговорност за грех и у томе је тежиште целог његовог подвига. Из тог

тежишта резултира оно што ће доћи касније - Васкрсење. Ниједна од религија, пре и после њега, нити неке од религијских странпутица, не говоре о томе, већ само говоре о Богу на одстојању, о Богу слушеноме, а не виђеном и доживљеном, о Богу који је човеколик или је неког другог лика.

У хришћанству Бог није само човеколик него је аутентичан човек. И апостол Павле подсећа да "у Христу живи сва пуноћа телесног божанства", то значи целокупно божанство, целокупна вечност живи у тој појави која се зове човек Исус из Назарета, и то на телесно опипљив начин.

Дакле, то су можда неке основе за експериментално

доживљавање хришћанства. Имајући то у виду, није онда никакво чудо што је недељу дана после Васкрсења, апостол Тома, не верујући у Христово васкрснуће, тражио да се увери, и тако постао први експерименталиста у хришћанству. Друга ствар, васкрсли Христ је тиме показао идентичност са собом васкрслим. Христос је први из мртвих, јер није васкрснут од другог (као што је неколико дана раније у Витанији васкрсао Лазара), него је сам себе, силом свога божанства васкрсао.

После физичке смрти и скидања са крста он је сахрањен, а своју троипогодишњу проповед на земљи Христос је поновио за та три дана проведена у Аду (подземном свету), душама праведника Старога завета. Ко је од њих прихватио његову проповед пошао је за њим, исто као и на земљи. Силу његовога божанства Ад није могао задржати, па су онда, фигуративно речено, попуцали адски зидови и врата, и он је пошао кроз њих, али не назад, у овај свет, него даље у нову реалност, у реалност царства божјега, тамо уводећи људе.

Први је за њим ушао онај покајни разбојник (који је крај

Христа издахнуо на крсту), па онда остали праведници Старога завета који су примили Христову проповед.

О ђобеди над смрћу

Христос је победник смрти, он је превладао и биолошку и моралну и сваку другу смрт. Идеја да је Бог победитељ смрти има и у неким другим религијама, односно митологијама. Али, чињеница да је он био и да су га људи доживели, има само у хришћанству. И зато је хришћанство религија над религијама. Једино у

хришћанству Бог и човек долазе до идентичности и то благодатне а не природне. Јер, Бог је натприродан, а човек је природан, са сликом натприродног Бога. И та слика тежи своме оригиналу и оне су на најтешњи начин спојене у личности Исуса Христа, па је то постала једна личност. У другим религијама нема ни трага од тога, јер су у њима толико далека одстојања између Бога и човека.

Христос гарантује бесмртност, која је у сталној комуникацији и општењу с њим. То општење је по основу љубави,

давања себе за другога, који ће, ако прихвати љубав, прихватити давање. У тој узајамности се састоји љубав.

Најдубљи домет нашег људског идентитета је васкрсење Христово које је гарант нашег васкрсења. У литургији Василија Великог стоји за Христа: "Показао си васкрсењем пут свакој твари према васкрсењу". Уколико та твар која се зове човек не иде тим путем, то је ствар његове надлежности која, у овом случају није како треба.

ЗНАЧАЈ ХРИСТОВОГ ВАСКРСЕЊА

Повјест о Васкрсу и васкрсењу како да почне друкчије ако не сверадосним и стародревним васкрсним поздравом и отпоздравом, онако како се од Васкрса до Спасовдана, током четрдесет дана поздрављају стотине милиона православних душа од истока сунчаног до запада и од севера до југа, и како су се поздрављале милијарде и милијарде православних за две хиљаде година. Само та чињеница довољно сведочи о томе да је Васкрсење Христово - Празник над празницима и Славље над слављима. Тај догађај тридневног васкрсења Спасовог, по чудесности својој раван је чуду стварања света ни из чега, а по значају своме - још значајнији. Зашто? Питаће се многи.

Тешко је говорити о значају Васкрса народу чија је хришћанска историја стара преко

хиљаду година. Тешко и стидно, а опет тако потребно. Јер на нашу велику жалост и срамоту много је у

нашем народу оних који, премда славе и Божић и Васкрс, не знају не само зашто то чине него не познају ни саме догађаје које ти

празници обележавају. Зато је добро да о Васкрсу, о томе дану и празнику проговоримо коју реч. Нека нам не замере они којима је то од детињства познато и који о томе знају и више и боље него што ми можемо овде укратко изложити.

Васкрсење Христа Господа, пре свега, јесте једна историјска стварност која се збила једног одређеног дана и у одређено време, али стварност која непрекидно траје и продужава се до кончине света и века. Васкрсење је била логичка неопходност Богочовечанске личности Христове, јер Он, Син Божји, није могао не васкрснути. Иако стварно мртав телом и погребен још од Великог Петка, Спаситељ се показао јачи од смрти, те га смрт није могла задржати у своме царству као плен, попут осталих људи. Васкрсење Господа Христа било

је сасвим природно за његову Богочовечанску личност, јер су и човечанска душа његова и човечанско тело његово били ипостасно сједињени са Божанском Ипостаси његовом.

Васкрсење Христово је космички догађај, видљив и очигледан и за небеске Силе, и несумњив за род људски. Јер нема догађаја у целокупној историји рода људског који је тако силно, тако неодољиво, тако опипљиво посведочен као васкрсење Христово. А доказ јачи од свих других доказа да је Христос заиста васкрсао јесте историчност хришћанства, његово постојање и трајање ево већ две хиљаде година. Јер да је Христос умро на Голготи, а не и васкрсао, Он би био и остао први и последњи хришћанин у свету. Његовом смрћу на Голготи умрло би и његово дело. Да Господ није васкрсао, и као такав ученике своје испунио свеживотном силом и чудотворном мудрошћу, ко би њих, плашљивце и бегунце, скупио и дао им смелости, силе и мудрости да онако неустрашиво, онако силно и мудро проповедају и исповедају васкрслог Господа, и онако радосно одлазе на смрт за Њега? И то чине не само Апостоли, који Њега васкрслог видеше и опипаше, него и стотине и хиљаде, и стотине хиљада њихових следбеника, Мученика, Исповедника, Подвижника и Светитеља који за Васкрслог Христа и живеше и пострадаше.

Васкрсењем Господа из мртвих завршено је и довршено богочовечанско дело спасења рода људског од греха, смрти и ђавола, и дарован људима живот вечни. Христово васкрсење узрок је и гаранција и нашег личног васкрсења и живота вечног. Тек у васкрсењу Христовом природа људска добила је свој прави смисао и значај. На васкрсењу, као на дијамантском темељу, сазиђано је сво хришћанство. Васкрсење је постало темељ наше вере, гаранција наше наде, и храна наше љубави. А то су три

етичка стуба на којима почива целокупно хришћанство: вера, нада и љубав.

У томе и јесте радост и сверадост васкрсног поздрава: Христос васкрсе! и отпоздрава: Ваистину васкрсе! А тај поздрав, шта управо означава? Означава двоје: да је Христос васкрсао и да ћемо и ми васкрснути. Ако би само Он васкрсао, а ми не бисмо очекивали кроз Његово Васкрсење и своје, шта нам онда користи што је Он васкрсао? Једно без другог не иде, једно без другог губи сваки смисао. Јер "ако Христос није устао, узалуд је проповед наша, узалуд и вера ваша", поручује свети апостол Павле. Али, Не бојте се: Христос Господ је васкрсао и ми ћемо васкрснути. Отуда толика радост о Васкрсу, о томе дану "којега створи Господ да се радујемо и веселимо у њему". Тај дан, тај празник сваке године објављује Христово васкрсење и прориче наше. Зато сви ми који се православним крстом крстимо, веру апостолску држимо, и Светој Троици се клањамо, морамо се радовати и веселити у тај дан и тиме сведочити небу и земљи да је живот победио смрт, добро је победило зло, правда неправду, истина лаж, Бог ђавола.

И тако редом, и тако даље. О васкрсењу и Васкрсу може се писати и говорити много, надугачко и нашироко, па ипак да онима чије су душе мртве у гресима својим не буде довољно да их пробуди и васкрсне из смрти у живот. А о васкрсу се може не говорити ништа, него само живети васкрсну радост, па да свима који вас посматрају буде јасно да је Христос васкрсао. Јер ваша радост у овој долини плача и царству смрти, не може се ни схватити ни објаснити без васкрсења Христовог.

Зато, нека се радују праведници и покајници славном Васкрсењу Господа и Спаситеља свога. А грешници нека чују и нека се радовати. У тој васкрсној

радости, у непрекидном клицању и певању: "Христос васкрсе из мртвих, смрћу смрт уништи и свима у гробовима живот дарова", и састоји се најбољи начин празновања овог највећег хришћанског празника. Онај ко у срцу своје доживи сусрет са Васкрслим Господом, попут Марије Магдалене, умеће то и да изрази и да отпразнује. Зато, посебних прописа о празновању Васкрса нема, нити је потребно овде набрајати било шта друго сем оних предивних народних обичаја којима је тај празник украшен.

Ипак би, можда, требало рећи да прави хришћанин који се постом и молитвом кроз седам недеља Часнога Поста припремао и чистио своју душу од свакога греха и свакога зла, неће и не може на дан Васкрсења Христовог остати код куће, у кревету, а да не похита на свечано Васкрсно богослужење и свету Литургију, да се тамо у светом причешћу сједини са Васкрслим Господом, и да подели васкрсну радост са осталом браћом и сестрама, кличући и довикујући један другом:

**Христос васкрсе
Ваистину васкрсе!**

ПРИПРЕМНЕ НЕДЕЉЕ ПРЕД ВАСКРС

Због великог значаја догађаја Васкрсења Христовог, црква своје вернике припрема да би што боље дочекали овај празник. Та припрема траје десет недеља. Недеље иду следећим редом:

Недеља митара и фарисеја

На десет недеља, односно, седамдесет дана пред Васкрс пада ова недеља. То је прва и почетна недеља припреме за дан Васкрсења Христовог. Седмица ове недеље је разрешена поста (трапава), дакле, не пости се среда и петак. Недеља је названа по познатој Христовој причи о гордом фарисеју и смиреном царинику.

Недеља блудног сина

Девета недеља пред Васкрс. Подсећање на знамениту Христову причу о блудном сину.

Недеља месопусна

Осма недеља пред Васкрс. Ова недеља је посвећена сећању на Страшни суд. У ову недељу падају месне покладе. Месопусна се зове, јер је последња пред Васкрс када се једе месо.

Недеља сиропусна

Седма недеља уочи Васкрса. У ову недељу падају беле покладе, у току ове недеље се не једе месо, већ само сир, кајмак и уље. Зато се зове сирна или бела недеља. После ове недеље почиње Часни пост

Недеља прва поста - Чиста (Недеља Православља)

Шеста недеља пред Васкрс којом почиње васкршњи или Часни пост. Ова недеља се пости "на води". Не једе се, дакле, ни месо, ни риба, нити маст, нити уље, јер се верници спремају за свето причешће. Зове се Недеља Православља, јер се празнује победа Православља над јересима 843. године.

Недеља друга поста - Пачиста

Пета недеља пред Васкрс, названа пачиста, јер долази иза чисте недеље. Ова недеља је посвећена још и св. Григорију Палами, архиепископу солунском и чудотворцу (+1368.), вођи исихаста.

Недеља трећа поста - Крстопоклона

Четврта недеља пред Васкрс. Ова недеља је посвећена Часном крсту Господњем. Током недеље је строги пост - не једе се риба.

Недеља четврта поста - Средопосна

Трећа недеља пред Васкрс. Посвећена св. Јовану Лествичнику (525-600), писцу знаменитог дела "Лествици". Средопосна се зове јер пада у средину поста.

Недеља пета поста - Глупна

Друга недеља пред Васкрс, посвећена св. Марији Египћанки, најпре великој грешници која је покајањем постала велика светитељка.

Недеља шеста поста - Цветна

Недеља пред Васкрс, посвећена је свечаном

Христовом уласку у Јерусалим. У петак ове недеље (петак уочи Цвети) завршава се часни пост - света чедрдесетница. Остали дани до Васкрса су такође постни - Лазарева субота, Цвети и дани Велике недеље.

Страсна седмица - Велика недеља

Седмица уочи Васкрса. Дани ове седмице посвећени су страдању Христовом.

Велики понедељак

Сећање на Христов пут у Јерусалим када је проклео бесплодну смокву; и на Јосифа кога су браћа продала у Египат.

Велики уторак

Христос проповеда у Јерусалимском храму. Старешине јеврејске траже начина да га ухвате и убију. Овога дана црква подсећа вернике на причу "о десет војника" из Јеванђеља.

Велика среда

Сећање на жену која је миром помазала Христа и тако га припремила за погреб и на Јуду издајника, који је одлучио да изда свога учитеља за 30 сребрника.

Велики четвртак

Успомена на Христову тајну вечеру са ученицима, када је установљена света тајна евхаристије (причешћа). Овога дана је Христос ухваћен и предат на страдање и смрт.

Велики петак

Дан Христовог страдања и смрти.

Велика субота

Дан Христовог погребља и силаска у ад. У све дане ове седмице пости се строги пост. На велики петак не једе се ништа, осим мало суве посне хране и воде.

ФАРБАЊЕ ВАСКРШЊИХ ЈАЈА

Васкрс је за разлику од других празника, највише сачувао свој црквени карактер, а обичаји везани за њега (иако нису богати као код Божића) вуку корене из најдавнијих времена. То је за све хришћане празник радости, љубави и мира.

По учењу Цркве, сам поздрав "Христос васкрсе" (који уз Србе имају и други православци) траје вековима, а наводно су га први пут изговорили Христови ученици, видевши да је Исус устао из мртвих. Главни народни обичаји код нас су везани за фарбање јаја, јер јаје представља симбол живота и победе живота над смрћу. Нема, наравно, тачних података када је овај обичај Црква прихватила, али се први пут фарбана јаја помињу у хришћанству у 12. веку (код нас у 16. столећу). Народ је тај обичај, међутим, пројектовао далеко у прошлост, па о јајима циркулишу две теорије везане за Христово васкрсење. По првој, Јевреји су се окупили на Голготи на дан Христовог распећа и подсмевали се хришћанима због веровања да

је Божији син. Говорили су да ће он васкрснути онда кад кокошке почну да носе црвена јаја, и на њихово изненађење, то се и догодило.

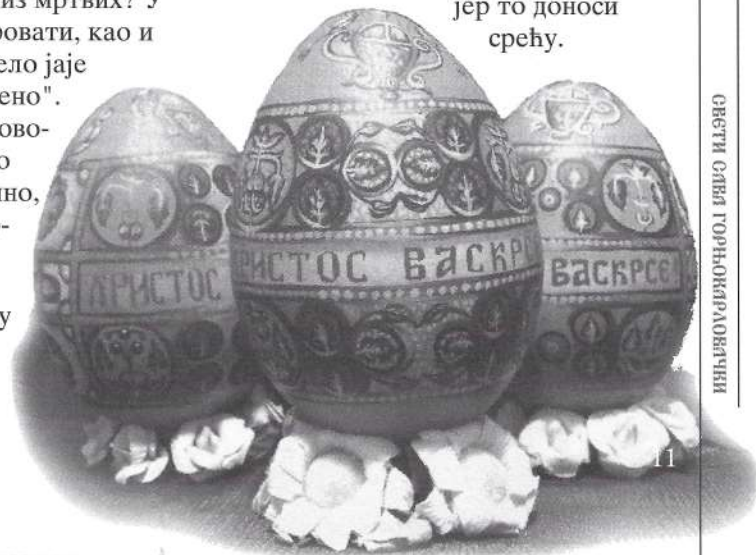
По другој верзији, Марија Магдалена дошла је по Христовом васкрсењу у Рим да проповеда веру и тражила да је прими цар Тиберије. Њему су у то време људи одлазили са разним молбама, носећи му дарове разних врста: богати скуповине, а сиротиња оно што има.

Марија је Тиберију пошла са речима: "Христос васкрсе". Цар је, међутим, упитао: "Како неко може да васкрсне из мртвих? У то је немогуће веровати, као и веровати да ово бело јаје може постати црвено". И док је цар ово говорио, јаје је постало ружичасто, па тамно, и на крају јаркоцрвено.

Данас се о Васкрсу јаја фарбају у различите боје,

али прво треба да буде црвено - и оно се чува током читаве године. Људи се међусобно дарују јајима, јер порука овог чина је: као што се из мртве љуске рађа живот, који је био потпуно скривен, тако је Господ устао из гроба и вазнео се на небо.

Јаја су се често користила у магији плодности и заштити здравља, па је обичај био да се баш њима укућани омрсе на дан празника. Некада се јаје закопавало у њиву или виноград да би бранило усеве од града или износило у двориште да растера црне облаке. У неким крајевима задржао се обичај да се оно закопа у мравињак, јер то доноси срећу.

МОЛИТВА СВЕТОГ ЈЕФРЕМА СИРИНА

(чий̑а се їоком Великої їосїа)

У току Свете четрдесетнице, Часног и великог поста, у храму и кући молимо се Богу, поред осталих и молитвом светог Јефрема Сирина која гласи :

Господе и Владару живота мога, дух лењости, мрзовоље, властољубља и празнословља не дај ми.

Дух целомудрености, смиреноумља, трпљења и љубави, даруј мени, слуги твојем.

**О, Господе Царе, даруј ми да сагледам своје грехове, и да не осуђујем брата
свога, јер си благословен у векове векова. Амин.**

Овом кратком молитвом се у потпуности изражава смисао Великог поста.

Шта је дух лењости ? То није стање физичког нерада, већ стање духовне обамрлости, опуштености и опустошености. Темпо живота је такав, да нам стално недостаје времена. А живот пролази. Не смемо ни да се упитамо шта је циљ и смисао таквог живота. Зато се и молимо за избављење од пустоши, бесмислености, опустошености душе.

У молитви се даље моли
заштита од унинија и
властољубља.

Шта значи реч униније. А.
Шмеман каже: "Свако је од
нас, без сумње, искусио ту
чудну малаксалост душе, ту
необјашњиву тугу која се
неочекивано јави у души и
собом прогута све око себе, те
нам сунчан дан постаје
сумрачан, празан и бесмислен.
...Осећамо да нам "малаксава
биће" ... Душом овладава неки
чудан сумрак. То је налет
унинија. Бранимо се свакојако
од таквог стања, гушимо га у
себи, а оно ћути, вреба из
прикрајка и чека погодан
час." Кад молимо за
избављење од унинија, то није
плод беспомоћности и страха,

već je izraz svega što je
čoveka dostojno; spremnosti
da se takvom stanju pogleda u
очи и од Бога тражи снага да
се савлада.

Властољубље не означава
само жељу за политичком
влашћу, већ подређивање свих
и свега себи. То је мишљење
да су сви ту ради "мене", "моје
користи", "мојих интереса",
односно, одређеног човека,
појединца, као највише и
јединствене вредности, више
од свих других.

Зашто се молимо да не западнемо у празнословље? Питамо се шта је ту тако страшно, па сви ми брбљамо, ћаскамо, понекад псујемо. Али у Јеванђељу стоји: "А ја вам кажем да ће за сваку празну реч коју кажу људи дати одговор у дан Суда" (Мт12,36). Нису речи наивне и безопасне. Речима се исказује добро, лепота и мудрост, али се речима све то и руши. Затроване речи потичу из затроване душе, а како се реч шири, тако се и отров распро-стире. "Данашње време глобалне комуникације је време празнословља, које нас отупљује, улива туђе идеје и мишљења и присиљава нас да мислимо да су то наше

сopственe мисли и ставови." (A.C.)
За хришћанство је дар речи - божански дар. Јер је човек словесно (свесно) биће, које се управо својом словесношћу разликује од бесловесних животиња. И сам Бог се назива Логосом, односно Словом, Речју. "У почетку беше Логос и Логос беше у Бога и Логос беше Бог" (Јн1,1). Због велике и творачке силе речи, хришћанство се ужасава празне речи, празнословља. Има ли икога ко не би све дао да некада није изговорио нешто. Али изречена реч се не може поништити. Зато се Великопосном молитвом св. Јефрема Сирина и моли: "Не дај ми духа лењости, унија, властољубља и празнословља". Очишћењем душе се обнављају и речи, а тако се обнавља и сав живот човеков. Не треба се дакле трудити и говорити високоумним фразама, јер је то исто празнословље, већ треба говорити мерећи сваку реч мером правде, истине и добра.

У Великопосној молитви св. Јефрема Сирина, молимо се Богу најпре да нас избави, односно, да нам не да дух

лености, унија, властољубља и празнословља.

А шта молимо да нам Бог да? Духа целомудрености, трпљења и љубави.

Целомудреност је дивна стара, скоро сасвим изгубљена реч, чији смо смисао заборавили. Данас се појам целомудрености употребљава само кад се мисли на телесну чистоту, насупрот разврату и разуданости. Али то је тек један делић њеног значења. Она је састављена од два појма: целовитост и мудрост.

"Том речју је изражено хришћанско схватање и оглед добра, односно доброг, праведног и истинитог живота као целовитости личности и отуда као мудрости. Целовитост је оно што је супротно злу које је увек распад, раздвајање, цепање и разарање првобитне целовитости и отуда удаљавање од мудрости ...

Зато дух јесте управо та целовитост која собом обухвата сав живот, тај повратак животу као целовитости, та радост поново пронађене целовитости, тј. мира и хармоније душе, ума, срца и тела - радост мудрости, радост целомудрености." (А.Шмеман) Смиреноумље није понизно смирење, појам који савременом човеку може зазвучати као нешто што упућује на ропску покорност.

Хришћанско смирење је укорењено у осећање бескрајне дубине живота, односно, богопознања. Људи имају сталну потребу за самохвалисањем, истицањем сопствених вредности, за гордошћу. Наш живот је ограничен општим егоизмом, себичношћу, заслепљеношћу спољашњим сјајем, или силом и моћи. "Тај дух самохвалисања од врха до дна прожима не само политички и државни, већ лични, професионални и друштвени

живот. Људима истинског добра, истинске мудрости и истинског живота гордост уопште није потребна" (А.Ш.), јер немају потребу да се иза речи или ласкања скривају, и зато су они смирењени. Христос је говорио: "Научите се од мене, јер ја сам смирен срцем". Тако се у целовитости открива истинска мудрост - целомудреност, а из смирења просијава прави однос према себи и свету - смиреноумље. Следећи део молитве говори о духу дуготрпљења. И питамо се: докле и чему трпљење? У чему је ту врлина? Зашто тако нешто тражимо?

Оваквим питањима неосетно прелазимо на другу страну, која хришћанству највише замера и окривљује га баш због учења о трпљењу. Ако је добро само тамо негде, чему овде уопште живети?

Пасивним односом се људи мире са злом и свакодневним неправдама, кажу они. А греше. Потпуно погрешно мисле они који тако говоре. У хришћанској вери се под дуготрпљењем подразумева права вера, поверење, љубав. Дуготрпљење је потпуно супротно пасивном трпљењу, оном стању када се човек потпуно предаје и одустаје од свега, оправдавајући то речима: Ништа ми друго није преостало него да трпим. Протојереј А. шмеман то овако објашњава:

Дуготрпљење је, пре свега, сам Бог у нама који није дигао руке од нас У основи хришћанског дуготрпљења не налази се пасивна равнодушност према злу, већ - ма како то чудно звучало - управо крајње активно осећање поверења у човека". Без обзира колико човек пада и непрестано издаје оно најбоље у себи, хришћанство нас учи да верујемо да зло

није човекова суштина. Вера да човек може устати из блата у које је пао, и да се може вратити својој боголикој суштини, је вера у силу и победу добра у човеку.

Дуготрпљење долази из љубави и дубоке вере да је добро јаче од зла, љубав од мржње, а живот од смрти. Значи, смисао дуготрпљења је молитва да не посустанемо у вери и да се никада не препуштамо осећању да нас се ништа не тиче и да равнодушно гледамо на себе и свет око нас.

Последњи дар за који се молимо је дар духа љубави. Све молитве у основи имају управо тражење љубави.

"Када се молимо Богу да нас ослободи од лењости, унија, властољубља и празнословља, ми Му се уствари молимо да нас ослободи од свега онога што представља препреку љубави, што не допушта љубави да уђе у наше срце. Целомудреност, смирењеумље и дуготрпљење представљају основу и корен за разрастање љубави, јер није љубав само дар Божји, већ је љубав сам Бог који улази у наше срце. Љубав је скривени покретач нашег живота и његов циљ. Све што живи, живи љубављу, све је ка њој усмерено и ми љубављу долазимо до познања да наш Бог јесте љубав". (А.Ш.)

Молитва коју сам механички изговарао, не схватајући смисао и суштину, просијала је кроз тумачења старих, дивних речи молитве, које у себи чувају сву лепоту и пуноћу вере. Као што испод патине, прљавштине и наслага времена увек просијава, не рђајући никад, топли сјај чистог злата.

ЦАРСТВО БОЖИЈЕ И ЦАРСТВО НЕБЕСКО У СВЕТОМ ПИСМУ НОВОГ ЗАВЈЕТА

Поуке о
Царству
Божјем
заузимају
централно
мјесто у
Спаси-

тељевом учењу. Стога као прву новозавјетну благовјест, Он и објављује истину да са Њим и у Њему долази људима Царство Божје (Мт. 4,17; ср.3,2; Лк. 10,9.11.). Када Духом Светим чини необична божанска дјела, Спаситељ указује на то као на доказ да је људима дошло Царство Небеско (Мт. 12,28; Лк. 11,20). Тиме заправо показује да Он, Дух Свети и Бог Отац јесу Царство Небеско, Царство Божје - или боље речено: све оно што Они дарују свијету у богочовјечанском домостроју спасења. Зато је и Спаситељева мисија била у проповиједању Јеванђеља о Царству (Мт. 4,23; Мк. 1,14; Лк. 8,1). Исто тако и ученицима својим Господ наређује да проповиједају Јеванђеље о Царству пропраћајући своју проповјед божанским дјелима: исцјељивањем болесних, чишћењем губавих, васкрсењем мртвих, изгоњењем ђавола, итд. (Мт. 10,7-8; Лк. 9,2). Тако је у самој ствари проповјед Јеванђеља, проповијед о Царству. Стога Господ објављује: "Царство се Божје проповиједа Јеванђељем" (Лк. 16,16), и за

свој богочовјечански позив истиче: "Треба ми проповиједати Јеванђеље о Царству Божјем, јер сам на то послан" (Лк. 4, 43). Касније Он поново истиче: "Проповиједаће се ово Јеванђеље царства по свему свијету за свједочанство сима народима" (Мт. 24,14). Не само до своје крсне смрти, него и после свог васкрсења, у току четрдесет дана колико је још провео овдје на земљи, Спаситељ говори својим ученицима о Царству Божјем (Дјел.ап. 1,3).

Пошто је Спаситељево Јеванђеље - Јеванђеље о Царству Божјем, о Царству Тројичног Божанства, то Он и поставља тражење Царства Божјег за циљ човјековог живота на земљи: "Иштите најприје Царства Божјег и правде његове" (Мт. 6,33; Лк. 12,31), а све остало што је човјеку потребно, даје се уз Царство Божје као неки додатак (Мт. 6,33; Лк. 12, 31).

Драматична је судбина Царства Небеског на земљи. Благодарени човјековом нехату у њу се умијешао својим злом ђаво, који се неу-

морно труди да на њиви душа људских онемогући успјех небеских

истина.Донекле и успијева, али његов крај је јасан: "На дан Суда, праведници ће као сунце засијати у Царству Оца свога небеског, а грешници ће бити бачени у пећ огњену гдје је плач и шкргут зуба" (Мт. 13,24-30; Мт. 13,36-43). У самој ствари, земља је подножје неба и људи су саздани на њој да у њима успијева небеско биље, небеске истине. Да натприродно успијева у природном, небеско у земаљском, Божје у људима. Небеско Царство је као зрно горушичино и оно натприродно по својој природи успијева у човјеку, ако је земљиште душе чисто и обрађено (Мт. 13,31-32; Мк. 4,31-32; Лк. 13,19). Таква је тајна Спаситељевог учења о спасењу, до небеске и натприродне истине, растући у људској природи, онебесе је и онатприроде, спремајући је за улазак у Царство Небеско.

Царство је Небеско као квасац истине Божје у тијесту природе људске, са једним циљем, да све тијесто укисне Богом и Божјим (Мт. 13,33; Лк. 13,21). Тако постоји нека генетичка веза између истина

Небеског Царста и човјека. Засијане у човјеку, ове истине ничу и расту да човјек не зна, јер земљиште боголике душе људске даје сокове сјемени и оно најприје донесе траву, потом клас, па затим испуни пшеницу у класу (Мк. 4,26-29).

Царство Божје

По својој бескрајној божанској природи, Царство Божје препуно је божанске тајанствености и духовности, те је његов процес напредовања невидљив за људско око. Оно дакле, на невидљив начин успијева у човјеку, успијева на обраћеном тлу боголике душе која је такође невидљива. Божанска невидљивост у боголикој невидљивости; невидљиви Бог у боголикој души човјековој.¹⁾ Зато сам Цар Царства Божјег, на питање фарисеја, кад ће доћи Царство Божје, одговара: "Царство Божје неће доћи да се види; нити ће се казати ево га овдје, или ондје је! Јер гле, Царство Божје је унутра у вама" (Лк. 17,20-21). Једно је сигурно: "Ако се ко не роди водом и Духом, не може ући у Царство Божје" (Јн. 3,5). То је зато што је Царство Божје воинствујућа црква овоземаљска, чији члан постајемо крштењем.

"Када га упиташе фарисеји: када ће доћи Царство Божје, одговарајући рече им Царство Божије неће доћи да се види... Гле, царство је Божје унутра у Вама (Лк. 17,20-21), у души која чезне за Богом. Зато: "Царство Божје није јело и пиће, него правда и мир и радост у Духу Светом (Рим. 14,17). Царство Божје је Црква Његова у којој царује благодат и истина која Духом Светим препорађа вјерне за

живот вјечни.

Већ су и старозавјетни пророци говорили о доласку Царства Божјег, Царства мира (Ис. 52,7; Ис. 32,1; Ис. 32,17-18; Ис. 2,1-4), Царства које ће се раширити по цијелој земљи (Дан. 2,34-35; Дан. 2,44), а сам Христос своју науку назива "Јеванђељем Царства" које ће се проповиједати по цијелој земљи (Мт. 24,14), и долази на земљу да оствари то пророчанство о Царству Божјем, да позове грешнике на покајање (Лк. 5,32) и да проповиједа

Јеванђеље о Царству Божијем (Лк. 4,43; 8,1; 9,2; 9,11).

Очигледно је дакле, да Христос окупља око себе људе који желе да прихвате Његов пут спасења и да на тај начин ствара једну видљиву људску заједницу коју назива "Царством Божјим", а себе назива Царем тога Царства које се по својој суштини разликује од свих земаљских царстава икад виђених на земљи (Лк. 22,24-26) и баш због те битне разлике Спаситељ и каже Понтију

Пилату: "Царство моје није од овога свијета" (Јн. 18,36). Говорећи о своме Царству или о Цркви својој, Спаситељ употребљава слике из конкретног живота да би нам што јасније приказао слику своје цркве и свог односа према њој. Слика која се могла видјети скоро на сваком кораку у једној сточарској земљи као што бјеше Палестина у оно доба, јесте слика пастира који води своје стадо. Спаситељ себе упоређује са добрим пастиром који води стадо своје на обилну пашу и чува га од насртаја вукова (Јн. 10,9-14) и чак директно прориче да ће у свој "тор" довести "овце" које тога момента не бијаху са њим "и биће једно стадо и један пастир" (Јн. 10,16). Дакле, под сликом пастира, оваца и тора, Христос говори о заједници коју ће он основати, дакле говори о Царству Божјем, о Цркви својој којој је Он глава и која је у овом свијету али није од овога свијета. Познато је да има и других поређења које Спаситељ употребљава да би приказао оснивање и дејство своје Цркве, односно да би нам дочарао слику Царства Божјег овдје на земљи.

"Тада рече: на шта личи Царство Божје и с' чиме ћу га упоредити? Оно је слично горушичином зрну које човјек узе и посија у своме врту, те узрасте и поста велико дрво, па се птице небеске настанише на његовим гранама" ... "Оно је слично квасцу који је жена узела и помијешала у три копање брашна, док све није ускисло" (Лк. 13,18-21; Мт. 13,33). Царство Небеско је слично и сијачу који сије сјеме на њиви својој али сјеме-

на падну на различиту подлогу и доносе различиту количину плода (Мт. 13,4-23). Слично је Царство Божје и њиви на коју домаћин посије добро сјеме, а непријатељ посије кукољ (Мт. 13,24-30). Слично је Царство Божје и мрежи баченој у море у коју се ухвати много разне рибе (Мт. 13,47-50). Слично је и благу закопаном у пољу, које човјек нађе и сакри, па оде те прода све своје имање само да би купио то благо (њиву) (Мт. 13,44).

Бог је, по ријечима А. Шмемана, понудио људима нов живот у царству Божјем, тј. познање Бога у "новом вијеку" у Цркви која је сама суштина тога Царства.²⁾ Тако ми још за вријеме овоземаљског живота градимо себи вјечну кућу на небесима, своје вјечно обиталиште, јер је небески стан прави завичај небочежњиве душе људске, која је сва поријеклом са неба.³⁾

Царство Небеско

Са крајем овога свијета биће и крај благодатном Царству Христовом и наступиће Царство славе. Благодатна је Црква и сви вјерујући а назива се тако што у њему дејствује благодат Божја која чисти и препорађа људе за нови живот. Ово Царство је привремено, док је Царство славе вјечно. Оно ће наступити послје Општег или Страшног суда. О крају благодатног Царства Апостол Павле каже: "Онда крај, када преда Царство Богу Оцу и кад укине свако поглаварство и сваку власт и силу (1. Кор. 15,24-25).

Христос када говори о Царству Небеском, говори као о будућем догађају, о догађају који има да се деси.

Говори о њему као крајњој граници, крајњем циљу човјековог живота. "Наше живљење је на небесима" (Флб. 3,20). Тамо је наша награда...стегни ноге своје; научи их да корачају чврсто, јер има много клизавих мјеста и ако паднеш много ћеш изгубити. Но иако паднеш устани и гледај горе к' небу гдје је награда. А награда је Царство Небеско, вјечни покој, слава са Христом, безбројна блага која се ријечима не могу исказати. Красоту те награде може описати само онај који ју је и добио.

На Страшном суду, пошто одвоји праведнике од неправедника, Господ ће праведницима рећи: "Ходите благословени Оца мојега, примите Царство које вам је приправљено од постанка свијета" (Мт. 25,34). Свети Кирил Јерусалимски каже: "Господ наш Исус Христос доћи ће с' неба при свршетку свијета и успоставиће Своје Царство и овај створени свијет опет ће се обновити. Пошто је овај свијет препун гријеха, проћи ће он, да би се поново јавио бољим и тако вјечно живио у Царству Небеском. Немојмо туговати што умиremo, и звијезде ће престати постојати, па ће се опет јавити. Господ ће савити небеса, али не да их уништи, већ да их поново јави у бољем виду. Као што очекујемо васкрсење умрлих, исто тако очекујемо и неку врсту васкрсења небеса". Блажени Августин каже: "Овај свијет проћи ће не у смислу потпуног уништења, већ у смислу промјене ствари".

У Царству небеском тијела ће постати нераспадљива; у њима неће бити ништа што подлијеже смрти, те стога нераспадљивост постаје бесмртно својство тијела људског. То ће

бити најсудбоноснији доживљај људског тијела, те ће она послје Страшног суда ући у Царство Небеско коме неће бити краја.⁴⁾

Када буде дошао крај овог земаљског свијета, он ће бити праћен страшним потресима, земљотресима, грчевима природе, јер ће се зло поамно борити да занавијек остане на њој и у њој. Неволје ће нагнати са свих страна; смрт ће махнито јуришати на све живо. Сва ће се природа узбудити, сунце ће помрачити, мјесец своју свјетлост изгубити, звијезде с' неба попадати... и људи ће умирати од страха и од чекања оног што иде на земљу (сп. Мт. 24,29; Мк. 13,25; Лк. 21,25; Лк. 21,26; Откр. 6,12-14). Но све ће то бити знак да су зло и смрт на издисају, да је сазрело жито земаљско, да је стигло вријеме жетве (сп. Откр. 14,15), и да наступа преображај

природе кроз ослобођење од зла, гријеха и смрти доласком безгрешног и бесмртног Господа и наступањем Царства Божјег у васцијелој природи! Гледајте на смокву и на сва дрвета, поучава Спаситељ, када видите да Вас потјерају, сами знате да је близу љето. Тако и ви кад видите да се све ово збива, знајте да је близу Царство Божје (Лк. 21,29; ср. Мт. 24,32-33).

Свети Иринеј благовјести: "Када буде прошло обличје овог свијета, и човјек се буде обновио и устао за нераспадљивост тако да више неће моћи овјештати, онда ће се јавити ново небо и нова земља, на којој ће боравити нови човјек". А Свети апостол Павле каже: "Када се земаљска наша кућа

тијела раскопа, имамо зграду од Бога, кућу нерукотворену, вјечну на небесима" (2. Кор.

5,1). Спаситељ пак каже: "Који год

вјерује у Њега, доћи ће и сјести за трпезу са Аврамом и Исаком и Јаковом у Царству Небеском" (Мт. 3,11). Анђели и праведници на небесима сачињавају једну Цркву тријумфујућу, небески Сион, град Бога Живога (Јевр. 12,22-23). У самој ствари блаженство праведних душа почиње још овдје на земљи у њиховим христочежњивом благодатно-врлинском охристовљењу и отроичењу, продужује се у загробном животу и послје Страшног суда достиже пуноћу "са свима светима".⁵⁾ Оно што очекујемо, разликује се много од садашњег. Разликује се толико колико се клас разликује од зрна из кога је произашао. Садашњи живот је налик на зрно; очекивани живот јавиће се у красоти класа.⁶⁾

Васпостављањем човјека у првобитно стање, Господ ће васпоставити и природу у њено првобитно стање, безгрешно стање (Рм. 8,21). Тада ће не само христочежњиви људи "древњеју добротоју возобразитисја" (древном љепотом обновити се)⁷⁾, него ће се обновити и сва природа, пошто ће дејством благодати Божје избацити из себе и збацити са себе све гријехе и сво зло, све последице гријеха и зла а са њима и саму смрт. Тако ће настати ново небо и нова земља гдје правда живи (ср. 2. Петр. 3,13; Откр. 21,1).

"Небеса ће с' хуком проћи, стихије се од ватре распасти а земља и дјела што су на њој изгорјети... Небеса ће се спалити и раскопати, стихије од ватре растопити" (2. Петр. 3,7 и 10 и 12). Из овог васељенског пожара у коме ће сагорјети сво зло изаћи ће ново небо (2. Петр. 3,13). То значи на новом небу, у

царству Небеском неће бити неправде, ни зла, ни гријеха, ни болести, ни смрти, јер ће се све то огњем спалити и богоздано биће природе, прекаљено божанским огњем, заблистаће у новој, неизрецивој красоти. Дакле, ова космичка катастрофа није уништење свијета него његово преображење.

Својим грехопадом човјек је сву природу повукао за собом и предао је у ропство гријеху и смрти.. Зато сва богосаздана твар непрестано уздише чекајући своје ослобођење из ропства које ће јој Христос подарити. Преобразивши је Богочовјечанским домостројем спасења у Царству Небеском. Тако је Свеопштим судом и уласком у Царство Небеско казана завршна благовјест Јеванђеља Спасовог. Престаће тад стара земља и што је у њој родило, било и силе имало. Сва ће се драма земљина завршити. Укинуће се свака власт и сила смрти, гријеха и ђавола. Све што је противбожје и небожје, антихристовско и нехристовско, сатјераће се у пакао. Тамо ће бити сва њихова власт и сила а свуда другдје, по свим бескрајностима и безграничностима Божјих свјетова биће вјечно Царство и сила Тросунчаног Бога.

Вјечно блаженство праведника у Царству Небеском ми не можемо ни приближно замислити. Апостол Павле каже: "Што око не видје и ухо не чу и у срце људско не дође, оно уготови Бог онима који Га љубе" (1. Кор. 2,9). Колико нам је у светом откривењу казано, то ће блаженство праведника долазити од њихове близине са Богом и општења са Њим и од живљења у свјетлости и слави Божјој. О томе Спаситељ каже: "Тад ће праведници

засијати као сунце у Царству Оца свога" (Мт. 13,43). У том блаженству учествоваће праведници цјелокупном личношћу својом, то јест и душом и тијелом, јер ће и њихово преображено тијело бити прослављено и способно да учествује у вјечној слави Божјој. Степен блаженства зависиће од степена савршенства праведниковог начина живота. Као што о томе пише Свети Апостол Павле: "Друга је свјетлост сунцу, а друга свјетлост мјесецу и друга свјетлост звијездама. Звијезде се од звијезда разликују у свјетлости. Тако и васкрсење мртвих" (1.Кор. 15,41-42).

Наш вјечни живот састојаће се у томе што ћемо "свагда са Господом бити" (1.Сол. 4,17; ср. Јн. 14,13), живјети у Њему и Њиме и тиме се охристовити, охристоличити, постати христолики и "бићемо као Он" (Јн. 3,2-3). Пребивајући у Светим Тајнама и врлинама, ми ћемо пребивати у самом Господу, јер "Бог је љубав и који обитава у љубави, у Богу обитава и Бог у њему обитава" 1.Јн. 4,16). У вјечном животу нашем савршено ће се остварити молитвена жеља човјекољубивог Господа: "Да сви једно буду, као Ти Оче што си у мени и ја у Теби; а и они у нама једно да буду. Ја у њима и Ти у мени; да буду сасвим једно" (Јн. 17,21; 17,23). Погружени у неискazано савршенство Тројичног Божанства, праведници ће у вјечном животу сијати као сунце у Царству Оца небеског и радости њихове нико неће

моћи узети од њих (ср. Мт. 13,43; Јн. 16,22; 16,24). Хранећи и душу и тијело божанским истинама и добрима, праведници неће више ни огладњети ни ожеднати и неће на њих пасти сунце нити икаква врућина (Откр. 7,16; ср. Ис. 49,10). И у себи али и изван себе они ће налазити извор вјечне радости, јер смрти неће бити више ни у њима ни око њих (Откр. 21,4). Њихова ће се радост нарочито увећавати тиме што ће они живјети на новом небу и новој земљи, гдје ће сви блистати божанском безгрешношћу својом и гдје ће сва богоздана твар радосно учествовати у блаженству и слави синова Божјих (ср. Откр. 21,1; 2.Кор. 12,4; Рим. 8,21). Тијелом својим безгрешним и бесмртним, они ће бити саобразни тијелу славе Христове (ср. Флб. 3,21), општиће са анђелима као са светом браћом својом, јер ће приступити к' Сионској гори и ка граду Бога живог. Као дјеца једнога Оца они ће кроз Господа Исуса Христа и Духа Светога бити благодатна браћа међу собом, житељи једног дома, и Бог ће бити "све у свему" (ср. Јн. 14,2; 1.Кор. 15,28).

Праведници ће у Царству Небеском бити у потпуном миру и одмору од напора, у ослобођењу од свих жалости и патњи, у животу без туге, бриге и страдања, у унутрашњем спокојству душе, у осјећању и посматрању добара. Осим тога у близини су престола Божјег, гледају и прослављају Бога, опште са Христом, анђелима, светите-

љима и свим осталим праведницима. "Сваки ће примити плату своју по своме труду" (1.Кор. 3,8).

Свакако да није лако побједити овај свијет, али утолико нам је лакше задобити ту побједу што имамо већ пред собом примјер Господа Бога и Спаса нашега Исуса Христа који је победио свијет. Уска је стаза и пут који води у Царство Небеско. Човјек који тим путем крене бити ће угруван и изубијан, али ће изаћи не као човјек какав је ушао, него као див који је победио. Крв ће се брзо осушити, ране ће брзо зарастати, али награда ће се уживати вјечно. Том великом диву изгледаће смијешно плашљивост малога човјека пред ступање на уску стазу. Сва свјетска трпљења за њега су ситни малени шљунци на путу за Царство Божје. Стога Господ Исус Хрисос поручује: "Иштите најприје Царство Небеско и правде Његове, а остало ће вам се додати" (Мт. 6,33; Лк. 12,31). Иштите оно на шта указује љепота свијета и природе, јер љепота природе, љепота њеног прољећа јесте символ и обећање те крајње и коначне љепоте, љепоте Царства небеског. Сам улазак у Царство небеско јесте најдубља тајна свијета, крајња мјера и суштина земље. Ми само можемо да узвикнемо као Симеон Нови Богослов: "Ко сам ја Боже и Творче свега и какво сам ти добро урадио у животу... да Ти прославиш мене презренога, таквом славом".⁸⁾

о. Славиша С.

- 1) др. Јустин поповић: "Догматика православне цркве" - Београд 1980; књ. 2.
- 2) прот. Александар Шмеман: "Тајне празника", Цетиње 1996
- 3) о. Јустин Поповић: "Тумачење 1. и 2. посланице Коринћанима св. ап. Павла, Београд 1983
- 4) др. Јустин поповић: "Догматика православне цркве" - Београд 1980; књ. 2.
- 5) Еп. Николај Велимировић: "Сабрана дјела", књ. 9, Химелстир 1983
- 6) јеромонах Фотије Сладојевић: "О Светој Литургији"
- 7) Требник - Посљедованије погребенија мирских чловјек
- 8) преподобни Симеон Нови Богослов: "Боженствније гимни", Типографија И.И. Иванова 1917

РЕЧИ СВЕТОГ ВЛАДИКЕ НИКОЛАЈА ВЕЛИМИРОВИЋА

Безбожник се боји
скоропостижне смрти, лопов се
боји обијача, убица се боји мача,
гордљивац се боји срамоте,
клеветник се боји суда истине.

Велико богатство открива сиромаштину.

Телесни брак је само симбол
духовног брака. У телесном
браку прво приступају радости па
онда горчине, док у духовном
прво горчине па радости.

**Власт је велико искушење и мало
је оних који могу том искушењу
одолећи.**

Од памтивека вуци кољу јагање,
а никада ниједно јагње није
заклалао вука. Па ипак је у свету
више јагањаца него вукова.

**Често једног дана кад учиниш
један грех, учинићеш и други, и
кад покажеш једну врлину
показаћеш и другу.**

Ко има велико има и мало.

**Господар душе, господар је и
тела.**

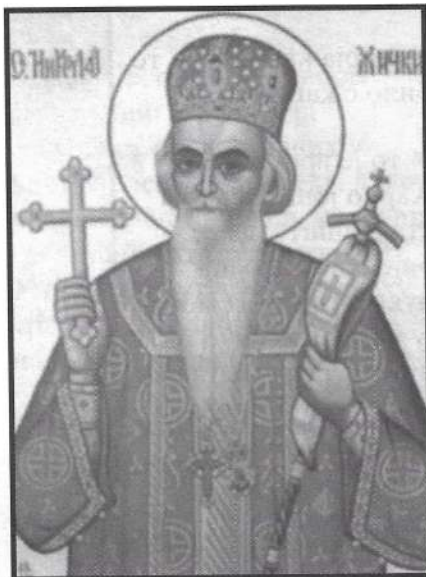
Као што се свећа од свеће пали,
тако и добро дело од доброг
дела.

**Учини добро и закопај под
камен, оно ће од камена
начинити себи језик и објавити
се.**

Ко далеко оде са ђаволом у
шетњу, тешко се враћа на прави
пут.

**Што више сласти то је мање
слатко, што више горчине то је
мање горко.**

Владање застрашивањем је

очајно и последње средство у
рукама немоћних управитеља
једне земље.

**Непролазне вредности су
драгоценије од пролазних као
што је вечност драгоценија од
времена. А непролазне вредности
улазе у оквир здравља душевног.**

Истина не зависи од времена и
није ни нова ни стара, него упра-
во Истина, јуче, данас, сутра.

**Ако се књиге буду множиле
данашњом брзином, биће више
учитеља него ученика и разбиће
се памет од књиге човеку као
огледало кад се разбије на стот-
ину парчета.**

Бирање краљица лепоте модерни
је обичај старих латинских наро-
да. У ствари, то је само једна
вешто прикривена трговина
белим робљем.

**Кад човек мисли да је на врхунцу
свог успеха, тада, у ствари, стоји
на граници своје пропасти.**

Лењост је један од смртних гре-
хова јер умртвљује душу у
човеку. Лењо тело је гнездо
порока, лења душа насеобина
ђавола.

Кад радиш, не гледај само
корист, и добит, и успех. Лепота
и наслада коју један столар осећа
при тесању, стругању, глачању и
склапању дрвета не да се ничим
исплатити. Морална лепота,
лепота душе, срца и карактера
светли и кроз најружније лице
човечије.

**Какву љубав према пријатељима
нуди такве ће и пријатеље наћи.**

Људи који не могу видети свет у
себи још мање могу видети себе у
свету.

**Људи који не могу учествовати у
туђем болу, још мање могу
учествовати у туђој радости.**

Залуд је буре од најскупљег дрве-
та кад се у њему држи укисло
вино.

**Три ствари не жури док говориш:
О Богу, док не утврдиш веру у
њего. О туђем греху док се не
сетиш свога и о сутрашњем дану,
док не сване.**

Не прљај онога који се почео
прати него му помози да се
опере.

**Ко није страдао од пожара у
себи, тај ће зајаукати кад му прст
опрже.**

Вода се може употребити за
електричну воденицу, али и за
потоп света.

**Као што сузе теку од велике
жалости, али и од велике
радости, тако страх обузима
човека од великог злочина, али и
од велике жртве.**

Ако сам позван да се браним ја
ћу ћутати, ако сам позван да
браним истину ја ћу говорити

ПРАВОСЛАВЉЕ У РИЈЕЦИ

(Други дио)

Неуспјела шражења да се изгради црква од камена у време Карла VI

Капелица коју је 1720-е године осветио Данило Љуботина налазила се на једном терену кога је Antonio Mengeno као представник Грка купио 1716 године. Но, земљиште није одмах било спреmano за изградњу, већ је морало бити раскрчено. Тек је након тога подигнута капелица.

Међутим, земљиште на којем је била изграђена капелица није било у потпуности исплаћено власнику. Како су Ријеку почели да напуштају Грци-православни трговци због непријатељског односа градске администрације према њима, али и због слабе конкурентности ријечке луке, градске власти су почеле размишљати како да у своје власништво поврате терен на коме је била капелица. Оне су намеравале да на том терену подигну лазарет, односно принудни смештај за морепловце који су долазили из крајева у којима су владале заразне болести, нарочито колера.

Но, тек након што је градска управа увидела да је простор на којем се налазила капелица премален за лазарет, православни трговци су поновно могли да затраже дозволу да граде камену цркву на истом терену. Истовремено с упућивањем молбе за дозволу, православни су затражили да цркву, када буде изграђена, освети бискуп (епископ) из

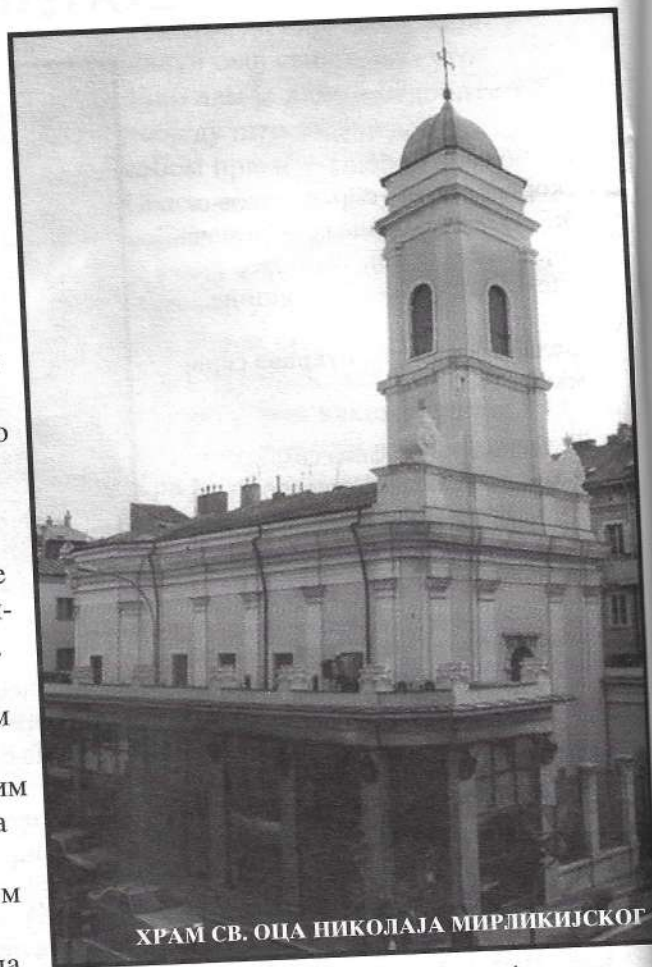
Гомирја као што је то било с капелицом.

У то је време Цар Карло још стајао на становишту да се ријечка слободна лука и сам град морају развијати како би путем трговине преко ових лука Царевина могла економски јачати. Пошто су, на бази привилегија, све одлуке о некатолицима зависиле од њега, он је 16. фебруара 1732. године налогом наредио

Унутарњеаустријским Тајним савјетима да брину о слободи трговине, па је, у том смислу, задужио и ријечног капетана да да сваку врсту потпоре грчкој трговачкој заједници преко Antonia Vicemana коју ју је представљао.

Antonio Vicemano је онда отишао у Беч и поново поднео молбу за дозволу за изградњу цркве. По повратку из Беча и Граца у Ријеку, Antonio је показао капетану Ријеке, грофу Adelmu Antoniu Petazziu, два рескрипта саветника Доње Аустрије у којима се од њега тражило да поштује привилегије и патенте које је цар дао православним верницима.

Након тога у Ријеку је дошао православни свештеник и с неколико представника православних који су у Ријеци живели, од капетана затражио дозволу да изграде цркву. У

ХРАМ СВ. ОЦА НИКОЛАЈА МИРЛИКИЈСКОГ

поднесеној молби је стајало да православни верници траже дозволу да изграде цркву од камена ван зидина града на јавном месту. Сада су они свој захтев конкретизирали тражећи да изграде цркву од камена на оном месту где су пре неколико година изградили цркву од дрвета, која се још увек тамо налазила, али је била напуштена.

Ријечки капетан, гроф Petazzi, који је приликом посете Карла VI северном Приморју био именован за унутарњеаустријског тајног саветника, морао је цару одговорити на питање које му је он поставио 17. септембра 1728. године, када је био у посети Ријеци, а које се односило на то шта је с привилегијама православних

верника и шта с тражењем да они изграде камену цркву.

У међувремену су започеле административне промене на северном Јадрану. Наиме, 1731. године, с циљем да се појача промет на северном Јадрану, створено је једно ново тело издвајањем дела делокруга унутрашњеаустријских средишњих власти. Тако је створено једно специјализовано тело под називом Трговачка интенданца, које је почело деловати из Горице 1733. године.

У Ријеци и Трсту су, затим отворене њезине подружнице, а контролу промета на терену су преузели стручњаци. Тако је у Ријеку стигао унутарњеаустријски дворски коморски савјетник 22 октобра 1731. године.

Сада је гроф Petazzi, настојећи да аргументирано одговори Цару, 18. маја 1732. године упутио молбу градском Намесништву и комори тражећи савет како да цару одговори.

Унутарњеаустријски коморски дворски саветник је на почетку свог рада одржао састанак с локаним Грцима, сакупио њихова мишљења о могућностима унапређења трговине, те саслушао њихову молбу да им се дозволи да у Ријеци поставе свог конзула, односно лице које би их правно штитило.

За конзула је 1732. године био постављен Francesco Lorenzo Frakas.

Frakas је био дужан да у свом архиву држи, поред осталог, и

копије привилегија које су биле основ правног статуса православних, али и друге документе које су регулирале статус грчке православне заједнице.

Конзул је, осим у правном смислу био задужен за сигурност православних у чисто телесном погледу, јер су православни трговци, крећући се по широком територију Унутрашње Аустрије у сврху трговине, били извргнути нападима и крађи.

Карактеристичан податак за ту ситуацију је захтев Antonia Vicemana да му се изда неки

докуменат који би га штитио на путу повратка кући, сада у Венецију, где се из Ријеке одселио, како би му тај докуменат користио приликом путовања по сајмовима дуж Јадрана.

Попис докумената која је гроф Petazzi набавио како би простудирао проблем и донео одлуку о привилегијама православних, које подразумевају и право изградње цркве, показује да је проблем с православним трговаци-

ма тежак како за њих саме, тако и за локалне власти, локани клер и становништва у целини, које је устрајавало у настојању да им се боравак и поштовање некаатоличке вере не дозволи.

Како би поступио у складу с одредбама привилегија на поштовање којих су се сви заклињали, Petazzi је најпре од православних затражио да му покажу оригинале привилегија које су 1717 и 1719. године добили од цара.

Православни су одговорили да их немају, да их је имао са собом Stefan Serafino, али да је он, након што их је добио, нестао из Ријеке. Упозорили су грофа Petazzia да би се копије привилегија морале налазити у архиву капетаната заједно с другим документима који се односе на исту материју, а пре свега на проблематику издавања дозволе за изградњу цркве, коју су они ипак подigli, иако од дрвета.

Након што је Гроф Petazzi претражио целокупан архив

капетаната, нашао је копије докумената, па их је у извештају посебно навео. Поред тога, нашао је царску одлуку од 5. јула 1719. године, која је била достављена покојном капетану, барону Монтанариу, путем одлуке Дворске коморе Доње Аустрије. Поред тога, нашао је одлуку од 2. јула исте године, заједно с копијом Привилегија од 3. маја 1719. године, коју је цар дао поменутом Serafinu и његовом друговима.

Пронашао је затим копију Привилегија од 9 јуна 1717. која је била дата Stefanu Serafinu и његовим друговима, који су чинили оних 218 породица које су желеле да се са својим слугама населе у лукама северног Јадрана.

Према наводима самог капетана Petazzia, Привилегија од 9. јуна 1717. је нађена међу списима покојног Franceska Lorenza Frakasa, који је био конзул грчких избјеглица, а нађена је када је извршена инвентура његовог архива на захтев његових наслиједника две године након његове смрти.

Капетан Petazzi у даљњем тексту подвлачи да у архиву капетаната није нађен никакав други докуменат, те ни докуменат који доказује да је била уопште издана било каква дозвола за градњу дрвене црквице.

У даљем тексту капетан Petazzi констатира да је, након што је Stefan Serafino добио на руку повластицу од јуна 1717., која је припадницима православне цркве давала право настањења и градње цркве, он је нестао, а од доласка бројних обитељи, чији је долазак с капиталом био обећаван цару, у Ријеци се није ништа догодило. На крају свега Petazzi је известио да 1732. године у граду Ријеци живи само пет-шест православних породица које би се могле служити поменутом црквом. Другим речима, сматрао је да је изградња цркве излишна, јер у Ријеци нема довољно припадника "Рашког народа", те да се за вршење верских обреда морају задовољити тиме да их обављају само у приватним зградама.

Ту је препоруку подржао и ријечки самовољни и контроверзни архиђакон, апостолски протонотар и приор самостана августинаца, Nicolò Andrea Tudorovich (1694-1752) са два писма од којих је једно били директно упућено цару 10. јануара 1734. године с молбом да се не попусти захтевима православних верника.

Заједничким напором ријечки капетан Petazzi и архиђакон Tudorovich су успели да одложе царску дозволу за изградњу православне цркве у Ријеци. Но, ускоро је капетан, гроф Petazzi умро, а нови представник "Грчке нације" постао је Giorgio Domenico Cirivaco. На његово настојање цар је дозволом од 15. септембра 1736. године поврдио право на изградњу цркве.

Но, томе су се поново супротставили и капетан и архиђакон па се Giorgio Domenico Ziravachi 27. фебруара 1737. године, поновно обраћа цару. Но, и након поновног обраћања цару 13. јануара 1738. следио је застој у одлукама тако да је тек 9. августа 1738. године наређено ријечком капетану баруну von Rainu да проведе резолуцију од 22. јануара 1738. године, те дозволи изградњу камене цркве према претходно поднетим нацртима.

Но, убрзо је цар Karlo VI умро - 20 октобра 1740. године, а да православна црква од камена у Ријеци није изграђена нити 21. годину након датих повластица и исто толико година након дозволе да се она изгради. На престо је ступила Марија Терезија, а са њезиним доласком на власт почиње и нова политика према православним вјерницима Хабсбуршког царства, па тако и на сјеверном Јадрану.

Раздобље владавине Марије Терезије од 1740. до 1775. године

Како је српска православна црква - чувар Привилегија, на темељу сопственог искуства знала да су привилегије питања добре воље владара, српски патријарх Арсеније IV Шакабента одмах замоли нову краљицу за аудијенцију с намером да сазна како ће се она држати према привилегијама.

Чим је ступила на престо, млада краљица је морала да води рат против оних који су јој, као женског наследника круне, оспоравали право да на престо, а те се борбе зову Рат за аустријско наслијеђе. Како је у војсци која јој је у том рату била потребна, од 45.615 наоружаних граничара, те 113.000 војника, било највише Срба, Марија Терезија је 21. октобра 1741. године Арсенија IV поврдила не само за патријарха, већ и за карловачког архиепископа и митрополита.

Након тога патријарх Арсеније IV је 25. априла 1742. године за владику Карловачко-сењског владичанства поврдио Павла

Ненадовића (1744-1749).

Због рата, опште несигурности и заузетости, потврђивање привилегија од стране нове владарице се отежнуло. Зато су, почетком 1743. године у Беч отишли владика Ненадовић, архиђакон Јован

Ђорђевић и народни куратор Андрија Андријевић, па је, на њихово тражење Марија Терезија први пут поврдила привилегије 24. априла 1743. године преко Аустријске дворске канцеларије, други пут, 18. маја преко Угарске дворске канцеларије, трећи пут 4. јуна преко Дворског ратног савјета, а на народно-црквеном сабору у Сремским Карловцима 6. марта 1744. године, привилегије су по четврти пут проглашене пред Србима. Тиме је потврђено важење привилегија од Карла VI и то је био последњи пут да хабсбуршки владари интервенирају у питању привилегија.

Потврђивање Привилегија је надаље обављано преко Илирске дворске канцеларије. Та је институција 5. августа 1747. прерасла у Илирску дворску депутацију, а она је надаље деловала само у сагласности с владарем и без икакве правне везе с осталим установама Двора.

Чим су потврђене привилегије, патријарх Арсеније IV затражи од царице дозволу да сазове народни Сабор на

којем би било обзнањено да су привилегије обновљене, а тиме и права која су њима регулирана.

Царица је дозволила да се народни Сабор састане у прољеће 1744. године у Карловцима. На састанку, који је одржан 5. марта 1744. године проглашена је потврда Арсенија IV за карловачког митрополита, а затим је проглашена царичина одлука о продужењу привилегија.

Дана 13. марта на Сабору је објављена царичина одлука да Павла Ненадовића потврди за владика, а та је одлука вјерницима преко манастира Гомирје објављена 13. марта 1744. године.

Чим је Павле Ненадовић био потврђен за владика, он је одмах поставио царици питање изградње православне цркве у Ријеци у облику писмених поднесака 26. децембра 1744. године, 15. јануара и 5. фебруара 1745. године.

Као и њезин отац, и Марија Терезија је затражила извјештај и стручно мишљење службе ријечног капетаната о праву православних вјерника на изградњу православне цркве. Ријечки капетан је описао дотадашње стање проблема, а затим је, субјективно интерпретирајући дух привилегија, сугерирао царици да одбије молбу "шизматичког бискупа Ненадовића".

Ријечки капетан се посебно окупио на писмо владике Павла Ненадовића од 18. децембра 1744. године истичући да се у њему владика представља као заштитник Грка који на темељу одобрених привилегија траже

право изградње цркве.

Када царица није могла да одбаци привилегије, или можда о том питању на терену није уопште ни знала, Интенданца у Грацу је тада започела да писменим путем од православних тражи новац за продужење привилегија, што је било први пут у историји тог института. Службеници Интенданце у Грацу су почели да скраћују рок уплате, што је подразумевало право на подизање истих. Бројни документи и претње о потреби уплате протежу се све до 12. јануара 1746. године. Стиче се, међутим, утисак да је све то рађено без знања Двора и царице, да се она, као и њен отац, нашла у ситуацији да упорно мора да потврђује привилегијална права супростављајући се локалном клеру, локалним трговцима, те тајним савјетницима Унутарње Аустрије у сарадњи с ријечким капетанима.

И Марија Терезија је, судећи према документима, објављеним у Артефактима*, морала да се бори против неефикасности државне администрације, односно њене бирократије, оног слоја, дакле, који је на локалном терену одлучивао о битним питањима њених поданика, па тако и у питању изградње православне цркве.

Документи на темељу којих је написан наставак текста о православљу у Ријеци, објављени су у преводу са италијанског, немачког и латинског језика у часопису Артефакти, број 6-7/2004. године, кога издаје Просвјета, уговором у Ријеци, ће су овим чином сви документи постали доступни свима садашњим и будућим истраживачима који се овом темом желе бавити.

ЗАВЕШТАЊЕ СТЕФАНА НЕМАЊЕ

ЗАВЕШТАЊЕ ЈЕЗИКА

(Извод из књиже Завјештања Стефана Немање, Завјештање језика, Миле Мегућ, 45-55, "Филип Вишинјић", Београд)

Чувајте, чедо моје мило, језик као земљу. Ријеч се може изгубити као град, као земља, као душа. А шта је народ изгуби ли језик, земљу, душу?

Не узимајте туђу ријеч у своја уста. Узмеш ли туђу ријеч, знај да је ниси освојио, него си себе потуђио. Боље ти је изгубити највећи и најтврђи град своје земље, него најмању и најнезнатнију ријеч свога језика.

Земље и државе не освајају се само мачевима него и језицима. Знај да те је непријатељ онолико освојио и покорио колико ти је ријечи потро и својих потурио.

Народ који изгуби своје ријечи престаје бити народ.

Постоји, чедо моје, болест која напада језик као зараза тијело. Памтим ја такве заразе и морије језика. Бива то најчешће на рубовима народа, на додирима једног народа са другим, тамо гдје се језик једног народа таре о језик другог народа.

Два народа, мило моје, могу се бити и могу се мирити. Два језика никада се помирити не могу. Два народа могу живјети у највећем миру и љубави, али њихови језици могу само ратовати. Кад год се два језика сусретну и измијешају, они су као двије војске у бици на живот и смрт. Док се год у тој бици чује један и

други језик, борба је равноправна. Кад почиње да се боље и више чује један од њих, тај ће превладати. Најпослије се чује само један. Битка је завршена. Нестао је један језик, нестао је један народ.

Знај, чедо моје, да та битка изеђу језика не траје дан-два, као битка међу војскама, нити годину-двје, као рат међу народима, него вијек или два, а то је за језик исто тако мала мјера времена као за човјека трен или два. Зато је, чедо моје, боље изгубити све битке и ратове него изгубити језик. Послије изгубљеног језика нема народа.

Човјек научи свој језик за годину дана. Не заборавља га док је жив. Народ га не заборавља док постоји. Туђи језик човјек научи исто за годину дана. Толико му је потребно

да се одрече свога језика и прихвати туђи. Чедо моје мило, то је та зараза и погибија језика, кад један по један човјек почиње да се одрече свога језика и прихвати туђи, било што му је то воља, било што мора.

И ја сам, чедо моје, у мојим војнама употребљавао језик као најопасније оружје. Пуштао сам и ја заразе и морије на њихове језике испред мојих полкова. За вријеме опсада и дуго послије тога слао сам чобане, сељане, занатлије и скитнице да преплаве њихове градове и села као слуге, робови, трговци, разбојници, блудници и блуднице. Моји полководци и полкови долазили су на напола освојене земље и градове. Више сам крајева освојио језиком него мачем.

Чувајте се, чедо моје, инојезичника. Дођу непримјетно, не знаш када и како. Клањају ти се и склањају ти се на сваком кораку. И зато што не знају твој језик улагују ти се и умиљавају како то раде пси. Никад им не знаш што ти мисле, нити можеш знати, јер обично шуте. Они први који долази да извиде како је, дојаве другима, и ето ти их, преко ноћи домиле у непрекидним редовима као мрави кад нађу храну. Једнога дана тако осванеш опкољен гомилом инојезичника са свих страна.

Тада дознајеш касно да нису

мутаи и да имају језик и пјесме, и своја кола и обичаје. Постају све бучнији и заглушнији. Сада више не моле нити просе, него траже и отимају. А ти остајеш на своме, али у туђој земљи. Нема ти друге него да их тјераш или да бјежиш, што ти се чини могућнијим.

На земљу коју тако освоје инојезичници не треба слати војску. Њихова војска ту долази да узме оно што је језик освојио.

Језик је, чедо моје, тврђи од сваког бедема. Када ти непријатељ провали све бедеме и тврђаве, ти не очајавај, него гледај и слушај шта је са језиком. Ако је језик остао недирнут, не бој се. Пошаљи уходе и трговце нека дубоко зађу по селима и градовима и нека слушају. Тамо гдје одзивања наша ријеч, гдје се још глагоља и гдје се још, као стари златник, обрће наша ријеч, знај, чедо моје, да је то још наша држава без обзира ко у њој влада. Цареви се смјењују, државе пропадају, а језик и народ су ти који остају, па ће се тако освојени дио земље и народа опет кад-тад вратити својој језичкој матици и своме матичном народу.

Запамти, чедо моје, да свако освајање и отцјепљење није толико опасно за народ колико је штетно за нараштај. То може штетити само једном нараштају, а не народу. Народ је, чедо моје, трајнији од нараштаја и од сваке државе. Кад-тад народ ће се спојити као вода чим пукну бране које га раздвајају. А језик, чедо моје, језик је та вода, увијек иста с обје стране бране, која ће као тиха и моћна сила која брегове рони опет спојити народ у једно отацтво и једну државу.

Фелтон: Архијереји Епархије горњокарловачке

Сергије Каћански (1858-1859)

Рођен је 1. фебруара 1813. у Србобрану. Основну школу свршио је у мјесту рођења, а гимназију у Новом Саду, Врбасу, Темишвару, Мохачу и Кечкмету. Филозофију и права учио је у Пешти и у Пожуну. Завршио је и карловачку богословију. Замонашио се 1839. у Крушедолу. Одмах постаје наставник богословије. 1845. прима управу манастира Беочина. На Мајској скупштини 1848. одржао је један историјски говор којим је одушевио народ и допринио да је скупштина Јосифа Рајчића прогласила српским патријархом. Године 1850. произведен је за архимандрита. Од године 1852. до 1853. административа Епархијом будимском. Од 1854. до 1858. у својству администратора управља Епархијом горњокарловачком. Године 1858. изабран је и исте године 7. децембра, посвећен за епископа горњокарловачког. Три недеље по посвећивању преминуо је у Темишвару 1. јануара 1859. Штампане су неке његове проповједи под насловом "Торжество добродјетели" (Нови Сад, 1863.). Сергије Каћански као епископ никада није дошао у Епархију.

Петар Јовановић (1859-1864)

Петар Јовановић је значајна личност српске цркве. Рођен је 18. фебруара 1800. године у Илоку. Гимназију и богословију свршио је у Сремским Карловцима. Од 1819. до 1829. био је професор карловачке гимназије. Године 1830. прешао је у Србију гдје је постао секретар народног суда а затим и секретар кнежеве канцеларије у Крагујевцу. Једно вријеме радио је код митрополита Милентија Павловића (1831-1833). На препоруку митрополита Стратимировића кнез Милош га је приволио да се прими положаја београдског митрополита. Године 1833. посвећен је у Цариграду. Много је радио на организацији цркве у Карловачкој митрополији. Написао је устројство за духовне власти. Као црквени старјешина био је строг, али одличан организатор. Био је ангажиран у просвјетним питањима земље. Због династичких борби морао је напустити Србију. Када је 1859. кнез Милош поново дошао на владу, оклеветан код ионако подозривог кнеза Милоша, одлази у Сремске Карловце. Године 1859. повјерена му је епархија горњокарловачка. У овој Епархији остаје до године 1864. О митрополиту Петру доста је писано, па стога овдје смо се задржали само на наважнијим моментима његовог живота и рада.

СКИЦА ЗА ПРОПОВЕД НА МАЛУ ГОСПОЈИНУ

Драга браћо и сестре,
Када би ма ко од нас застао на улици неког града или путељку неког села, заустављао пролазнике и питао их одакле путују и камо иду, сваки паметан човек казао би нам: да зна одкуда иде и да зна камо путује. Ако би ма ко од њих казао да незна одкуда иде и камо путује, таквог бисмо најприје сви одреда прогласили у најмању руку, ненормалним или, мало блаже речено, од умора изгубљеним.

Оно што ми постављамо људима кад их негде сретнемо, оно што се поставља као питање сваком појединцу на путевима света, поставља се, драга браћо и сестре, пред све нас када се питамо одкуда смо, куда идемо, и гдје је циљ нашег земаљског живота. Зашто се рађамо и умиремо? Зашто је настао живот када ни једно живо биће пре свога постанка није могло ни желети ни замислити да постане? Каква се изворна или крајња тајна крије у судбини свијета. Да ли је све наше постојање омеђено плачем у колијевци и ропцем на самртној постели? Има ли ова драма људске историје свој смисао, своје одређење, свој крајњи циљ?

Нема тог великог пута у

Бесједе епископа Симеона Злоковића

Европи, за који се незна гдје почиње и гдје завршава, колико је дуг, колико широк, колико је чега утрошено у његову изградњу. Али се обавезно зна и ко га је планирао, пројектовао, ко изводи радове и у коју сврху. Дакле и на почетку и на крају сваког пута стоји човек, човек који га пројектује, који га изграђује и који зна шта хоће са тим путем. Па кад хоћемо да у детаље знамо све о неком другом аутопуту, све о некој палти, све о некој слици, све о појединцим малим и великим људима, питамо се зашто је човек некако индиферентан када је у питању његово порекло, смисао његових хода по земљи и крајњи циљ његове егзистенције. Зашто је

човек за све много заинтересован, осим за питања своје вечне судбе? Зашто се човек више интересује за материјалне вредности него за духовне?

Па ипак одвајкада се човек од мисли и здраве памети питао од куда сам, зашто сам дошао на свет и какав је циљ људског живота?

И ево, живимо у времену када се сваких десет година удвостручује људско знање по свим питањима материјалног свијета. Па ипак сва

наша знања ћуте о тим вечним питањима. Ту не помаже математика, ту ћути физика, ту је немоћна философија, ту отказује и све што ми знамо о звездама, о сунцу и планетама, о травкама и цветовима, о хлебу насушном и свим питањима овог видљивог свијета. Дакле, и данас смо једнако далеко од тих питања као и у време наших дедова и прадедова.

Па ко да нам одговори на та вечна питања? Драга децо божја - само Бог. Као што је на почетку сваког живота ипак родитељ, као што је на почетку сваког дома градитelj, као што је на почетку сваког асфалтног и другог пута пројектант и изводитelj, као што је на почетку сваког

града, сваке државе човек, тако је на почетку свега Створитељ и Отац Небески. Невидљив је јер је духован, али је присутан као што је присутна, најприсутнија од свега око нас хармонија гравитације небеских тела. И ту силу не видимо, али њено присуство осећамо свуда.

Отуда, драга браћо и сестре, вера прати човека кроз цео његов живот, кроз сва знања и кроз све напоре да се домогне истине о свету и истине о себи. Наука нам обрађује чињенице овог материјалног света, а вера наша чињенице духовног света, оно што је Бог на почетку и у токовима живота и оно што је наша душа у току нашег трајања у свету и после смрти.

Да, драга браћо и сестре, све тајне света, све истине материјалног космоса траже своје осветљење. У мраку су све ствари једнаке. Ноћу је под нашим прстима све једнако: и камен, и злато, и сребро, и дрво. У мраку ништа нема своје име, своје одређење. Тек када гране сунце, ствари

показују свој облик, своју суштину, своју боју, добијају своје име. Данас човек располаже чудесним светлосним зрацима којима продире до у језгро ствари, материје, живе ћелије, сваког живог тела. И тек под том светлошћу искрцавају непознате истине, али се рађају и нове тајне.

И наша вечна судбина тражи своје осветљење. Христос је казао: "Ја сам светлост свету, ко за мном иде неће ходати по тами" (Јн. 8,12). Ту светлост своје истине унео је Син Божији у своју Цркву. Та светлост која осветљава наш ум, која даје име и право место свему око нас, носи у себи Црква Христова, чији је део и наша Српска Црква. Цркве се подижу зато да се човек у њима макар за мало ослободи притиска света и окрене својој души. Да се у молитви, у тишини, у смирењу, у побожности нађе пред Богом, као што научник у тишини и миру открива тајне овог материјалног света.

Ето, драга браћо и сестре, зато смо ми данас овде, зато

сам и ја ове године дошао међу вас. Моја мисија је мисија Цркве, да проповеда оно што је било пре нас, да учи о Богу који је Створитељ, који је први Родитељ, који је живот планирао, створио, и Који је ту поред нас. Ко има снаге да се смири, да дубоку размисли, да зажели да Га нађе, наћи ће Га. Не у вртлозима свакодневног живота, не на раскршћима где се људи гуше од мноштва и брзине кретања њега и света, него у храму, где све потсећа на Њега, нашег Оца Небеског.

Данас је дан Рођења Мајке Христа Спаситеља. Била је кћерка честитих родитеља Јоакима и Ане. Њихов дан је сутра. Она је родила Сина Божјег, Исуса Христа Спаситеља света. Она је отворила врата спасења за људски род. Њу је изабрао Бог да постане најсретнија мајка, као што је све нас људе одредио да будемо слика и одраз Његов у овом чудесном свету.

Слава Богу нашем вечном Родитељу. Амин!

Кроз Епархију горњокарловачку - сликом и речју Преузето са интернетске стране Епархије горњокарловачке

Архијерејска Литургија у Ријеци

На празник Срећења Господњег (15. фебруара) Његово Преосвештенство викарни Епископ моравички Г.Г. Антоније, уз саслужење Његовог Преосвештенства Епископа горњокарловачког Г.Г. Герасима, те свештенства и монаштва Епархије горњокарловачке, служио је Свету Архијерејску Литургију у храму Светог великомученика Георгија на Сушаку у Ријеци. Након Литургије, Епископи су заједно са свештеницима, присуствовали пријему уприличеном у просторијама Генералног конзулата Републике Србије у Ријеци поводом Дана државности Републике Србије.

ПОЧЕТАК ПОСТА - Литургија Пређеосвећених Дарова

У среду Прве недеље Часног поста (21. фебруара) Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки Г.Г. Герасим служио је Литургију Пређеосвећених Дарова у капели Светог оца Николаја мирликијског у Карловцу. Епископу су саслуживали надлежни парохијски свештеници: протојереј Душко Спасојевић и јереј Славиша Симаковић. У својој беседи Епископ Герасим је говорио о посту и истакао да његову суштину чини не само уздржавање од мрсне хране, већ и уздржавање од лоших мисли, жеља и дјела, како би одолевши искушењима која нас сналазе, крај поста дочекали духовно обновљени и преображени.

ПРВА НЕДЕЉА ЧАСНОГ ПОСТА - Недеља Православља

У прву недељу Часног поста - Недељу Православља (25. фебруара) Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки Г.Г. Герасим, служио је Свету Архијерејску Литургију у храму Рођења Светог Јована Крститеља у манастиру Гомирју. Епископу је саслуживао духовник манастира - игуман Михајло (Вукчевић). Поред већег броја верника, Литургији је присуствовао и велики број ученика који похађају часове православне веронауке и који су поводом прослављања победе Православља над свим јересима, на часу веронауке насликали више икона.

Након богослужења, Епископ Герасим је у Мариндолу (Република Словенија) извршио освећење капеле Светог архиђакона Стефана, коме су поред великог броја верника, присуствовали и представници градских власти.

“Свети Сава Горњокарловачки”

*часопис Епархије горњокарловачке излази благословом
Његовог Преосвешћеног Епископа горњокарловачког
Г. Г. Герасима*

*Издавач: Епархија горњокарловачка - Издавачка кућа “Мартирија”
в.д. главног и одговорног уредника: протојереј Душко Спасојевић*

Уреднички одбор: протојереј-ставрофор **Мићо Костић**, јереј **Марко Ђурић**, јереј **Горан Петковић**,
јереј **Лука Верић**, јереј **Славиша Симаковић**, г. **Зоран Живковић**

Адреса уредништва: ул. Славе Рашкај 14, 47000 Карловац
тел: +385 47 642 531

Штампа: **Типомат** - Старо Чиче

Девастирана капела Св. оца Николаја у Карловцу

У суботу, (17. марта) у поподневним часовима, непознати починиоци су провалили у зграду Епархије и парохије у Карловцу - Радићева 14 и том приликом нанели мању материјалну штету. У свом вандалском пиру полупали су прозоре на олтарском делу капеле, разбацали књиге и разбијали флаше по дворишту зграде. Надлежни карловачки свештеници су о истом известили полицију, која је изашла на лице места и сачинила записник.

Поклоњење светињама Русије

Епископи Фотије далматински и Герасим горњокарловачки, од 12 до 19 марта, о.г. посетили су Епископа Антонија моравичког у Подворју Српске патријаршије у Москви. Том приликом Епископи су посетили московске светиње, манастир Оптину Пустину као и светиње Петрограда. Русија је, како рече један наш јерарх, освећена стопама Мајке Божије, а да је тако можемо се уверити када посетимо ову свету земљу, где на сваком кораку можемо да се поклонимо светим местима, моштима светих просијавших у земљи Русији.

**Приложници
часописа
"Свети Сава
горњокарловачки"**

**Његово Преосвештенство
Епископ за Америку и Канаду
Митрополије новограчаничке
Г.Г. Лонгин**

1.000 \$

**Протојереј Александар
Бугарин (Kansas City - USA)**

40 \$

Епархија горњокарловачка

Његово Преосвешћено Епископ горњокарловачки Г.Г. Герасим

47000 Карловац, Славе Рашикај 14

Тел: 047/ 642 531 Факс: 047/642 532

e-mail адресе

episkop@eparhija-gornjokarlovacka.hr

eparhija@eparhija-gornjokarlovacka.hr

kabinet@eparhija-gornjokarlovacka.hr

eio@eparhija-gornjokarlovacka.hr

**Архијериски намјесник илашчански
протојереј-ставрофор Мићо Косић**

**Архијериски намјесник карловачки
протојереј Душко Сјасојевић**

СПЦО и Управа парохије у Ријеци
протојереј-ставрофор **Мићо Косић**

Ивана Зајца 24/I; 51 000 Ријека

Тел: 051/335 399

Факс: 051/324 160;

Моб: 091/514 82 50

E-mail:

spsc-na-rijeci@ri.t-com.hr

јереј **Марко Ђурић**

Ивана Зајца 24/III; 51 000 Ријека

Моб: 098/520 711

СПЦО и Управа парохије у Грачацу
јереј **Душан Лујић**

К. Степинца 82; 23 440 Грачац

Тел: 023/7890 864

Факс: 023/7890 865

Моб: 098/18 01 888

СПЦО и Управа парохије Плашком
јереј **Драган Анђелић**

Саборчанска 12; 47 304 Плашки

Тел/Факс: 047/573 459

Моб: 098/913 78 55

СПЦО и Управа парохије у
Дрежници

протојереј **Милош Орел**

Центар бб; 47 313 Дрежница

Тел: 047/566 179

Факс: 047/566 351

Моб: 098/181 78 44

СПЦО и Управа парохије у
Пејрињи

јереј **Миле Рискић**

В. Назора 13; 44 250 Петриња

Тел/Факс: 044/813 419

Моб: 091/585 05 46

СПЦО и Управа парохије у
Огулину

јереј **Милан Симић**

Б. Франкопана 16; 47 300 Огулин

Тел: 047/532 475

Моб: 098/ 13 00 531

СПЦО и Управа парохије у Карловцу
протојереј **Душко Сјасојевић**

Ц. Медовића 11; 47 000 Карловац

Тел/Факс: 047/411 506

Моб: 098/18 20 770

E-mail:

spsc-karlovac@eparhija-gornjokarlovacka.hr

јереј **Славиша Симаковић**

Т. Ујевића 5/IV; 47 000 Карловац

Тел: 047/417 018

Моб: 098/188 26 48

slavisa@email.t-com.hr

СПЦО и Управа парохије у Српским
Моравицама

протојереј-ставрофор **Јеленко**

Стојановић

Докмановићи 10; 51 325 Моравице

Тел/Факс: 051/877 137

Моб: 098/801 051

СПЦО и Управа парохије у Доњем
Лайцу

јереј **Предраг Панићелић**

М. Тита 13; 53 250 Доњи Лапац

Моб: 099/ 596 25 69

СПЦО и Управа парохије на
Коларићу

јереј **Мирослав Бабић**

Коларић 67; 47 220 Војнић

Тел/Факс: 047/883 519

Моб: 091/590 62 02

СПЦО и Управа парохије у Кореници
јереј **Далибор Танасић**

IX гардијске бригаде 26

53 230 Кореница

Тел: 053/756 367

Моб: 091/56 56 954

СПЦО и Управа парохије у Топуском
јереј **Лука Верич**

Прилаз Г. Драшковића 2/а

44 415 Топуско

Тел: 044/733 329

Моб: 095/902 75 36

СПЦО и Управа парохије у Пули
јереј **Горан Пејковић**

Перој 19; 52 212 Фажана

Тел/Факс: 052/520 654

Моб: 098/979 30 38

СПЦО и Управа парохије у
Косијајници

јереј **Зоран Мумовић**

Уфинац 1; 44 430 Костајница

Моб: 091/739 40 87

СПЦО и Управа парохије у Глини
јереј **Слободан Дракулић**

Хрватска 20; 44400 Глина

Тел/Факс: 044/880 615

Моб: 098/977 17 32

СПЦО и Управа парохије у Двору
протојереј **Радослав Анђелић**

М. Блажевића Чађе 46; 44440 Двор

Тел/Факс: 044/871 811

Моб: 098/563-613

СПЦО и Управа парохије у Дубици
јереј **Славко Шарац**

Трг др. Фрање Туђмана 1

44 450 Дубица

Моб: 091/560 92 79

СПЦО и Управа парохије у Ошочицу
јереј **Слаћан Никич**

др. Фрање Туђмана 5; 53 220 Оточац

Моб: 098/ 900 21 71

СПЦО и Управа парохије на Вељун

Тел/Факс: 047/411 506

Моб: 098/18 20 770

Манасијир Гомирје
игуман **Михаило (Вукчевић)**

Рибњак 23; 51 327 Гомирје

Тел/Факс: 051/87 81 88

Моб: 091/ 78 14 314

Часопис

"Свети Сава Горњокарловачки"

E-mail:

glasnik@eparhija-gornjokarlovacka.hr

web stranica

www.eparhija-gornjokarlovacka.hr

ΑΓΓΕΛΟΙ ΦΑΓΕΤ ΤΤΩΣ ΤΟΣΩΜΑΙ

